

Evaluation of Manifested Phenomenological Verses in the Holy Quran Aimed at Developing the Discourse of Quarn Verse Research

Ali Eghbali¹, Mahdi Ahmadian², Mohammadreza Bazrafshan³

Received: 28-10-2022

Accepted: 07-02-2023

Abstract

This study, acknowledging the existence of explicitly stated phenomenological verses in the Holy Quran, seeks to identify which categories and groups of these verses are effective for constructing the discourse of Ayah research; in other words, it aims to determine which categories of verses are suitable and necessary for specific types of audiences. The research employs qualitative content analysis to identify explicitly stated phenomenological verses in the Quran. An initial model of the explicitly stated verses was developed, and methods for categorizing these verses were subsequently presented. In the next step, the audiences of the verses were categorized based on the mentioned criteria. The findings indicate that 47 explicitly stated verses exist in the Quran, which can be categorized based on lexical criteria such as audience groups, individual, collective, environmental (contextual), and specific characteristics of the audience, as well as semantic criteria such as outward (afaqi) and inward (anfusi), permanent and temporary, past, present, and future, worldly and transcendent, and logical criteria such as multiplicity of meaning and concept. Additionally, numerous verses cater to various groups within the faith community with distinct characteristics, aligned with the aforementioned lexical divisions. The research presents unstated phenomenological verses of the Quran based on Allama Tabatabai's perspective, explicitly stated phenomenological verses, criteria for categorizing verses, criteria for discourse formation, and finally, verses suitable for discourse construction targeted at four audience groups: the general public in both non-faith and faith-based societies, specialists, and rulers.

Keywords: Holy Quran, Futures studies, Foresight, Phenomenal verses, Quaran Verse research, Discourse formation.

---

1. Corresponding Author. M.Sc. in Industrial Management, Faculty of Industrial Management and Technology, University of Tehran, Tehran, Iran ali.eghbali@ut.ac.ir

2. Assistant Professor in Futures Studies Department, Faculty of Strategic Management, Supreme National Defense University, Tehran, Iran mahdiahmadian110@gmail.com

3. Researcher at Center for Futures Studies, Supreme National Defense University, Tehran, Iran Bazrafshan.mr@gmail.com

ارزیابی آیات پدیداری تصریح‌شده در قرآن کریم باهدف توسعه گفتمان آیت‌پژوهی

علی اقبالی^۱، مهدی احمدیان^۲، محمدرضا بذرافشان^۳

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۱۱/۱۸

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۰۸/۰۶

چکیده

تحقیق حاضر با پذیرش این واقعیت که در قرآن کریم آیات پدیداری تصریح‌شده وجود دارد، تلاش دارد مشخص کند چه دسته‌ها و گروه‌هایی از این آیات برای گفتمان‌سازی آیت‌پژوهی مؤثر هستند؛ به عبارت دقیق‌تر کدام دسته از آیات برای کدام نوع از مخاطبین مناسب و موردنیاز است. در این پژوهش از روش تحلیل محتوای کیفی برای احصای آیات پدیداری تصریح‌شده در قرآن کریم استفاده شده است. سپس الگوی اولیه‌ای از آیات تصریح‌شده ایجاد شده و درنهایت روش‌های تقسیم برای آیات ارائه گردیده است. در گام بعد، مخاطبین آیات، براساس معیارهای تقسیم‌بندی مورد اشاره قرار گرفتند. این پژوهش نشان داد که ۴۷ آیه تصریح‌شده در قرآن کریم وجود دارد که براساس معیارهای لفظی مانند گروه‌های مخاطبین، ویژگی‌های گروه مخاطب از لحاظ فردی، جمعی، محیطی (ظرفی) و مصداقی و براساس معیارهای معنایی مانند آفاقی و انفسی، دائمی و مقطعی، گذشته، حال و آینده، دنیا و فراتر از دنیا و محیطی (ظرفی) و مصداقی و معیارهای منطقی مانند تعدد مصداق و مفهوم قابل تقسیم هستند. همچنین برای گروه‌های گوناگون جامعه ایمانی که ویژگی‌های ویژه خود را دارند، آیات بسیاری مختص آنها وجود دارد که باتوجه به تقسیمات لفظی مورد اشاره قرار گرفتند. این پژوهش آیات پدیداری تصریح‌نشده قرآن کریم براساس نظر علامه طباطبایی، آیات پدیداری تصریح‌شده در قرآن کریم، معیارهای تقسیم‌بندی آیات، معیارهای گفتمان‌سازی آیات و درنهایت آیات مناسب گفتمان‌سازی را برای چهار گروه مخاطبان یعنی عموم مردم جامعه در جامعه غیرایمانی و ایمانی، متخصصین و حکمرانان ارائه گردیده است.

کلیدواژه‌ها: قرآن کریم، آینده‌پژوهی، آینده‌نگری، آیات پدیداری، آیت‌پژوهی، گفتمان‌سازی.

۱. کارشناسی ارشد مدیریت صنعتی، دانشکده مدیریت صنعتی و فناوری، دانشگاه تهران، تهران، ایران (نویسنده

مسئول) ali.eghbali.92@gmail.com

۲. استادیار گروه آینده‌پژوهی، دانشکده مدیریت راهبردی، دانشگاه عالی دفاع ملی، تهران، ایران

m.ahmadian@ut.ac.ir

۳. پژوهشگر مرکز آینده‌پژوهی، دانشگاه عالی دفاع ملی، تهران، ایران bazrafshan.mr@gmail.com

مقدمه

موضوع تحقیق، ارزیابی آیات پدیداری تصریح‌شده در قرآن کریم باهدف توسعه گفتمان آیت‌پژوهی است. در این فصل سعی شده است کلیات تحقیق مورد بررسی قرار بگیرد که به ترتیب شامل تعریف و بیان مسئله، اهمیت، ضرورت، خلاصه‌ای از پیشینه تحقیق، سؤالات تحقیق، اهداف تحقیق، فرضیات، روش‌شناسی تحقیق، جنبه نوآوری تحقیق، قلمرو پژوهش، توضیحات کلمات کلیدی، مشکلات و تنگناهای احتمالی تحقیق، زمان و هزینه‌ها و لوازم موردنیاز می‌باشد.

یکی از مهم‌ترین وظایف مبلغین دینی رساندن دین به مردم است که برای انجام آن باید از وسایل و راهکارهای مختلفی بهره ببرند. یکی از راه‌هایی که ائمه اطهار (علیهم‌السلام) خطاب به مبلغین به آن اشاره کرده‌اند، بیان احادیث و معارف اهل بیت بی‌واسطه است تا مردم با شنیدن بیانات مبلغین به این معارف ایمان بیاورند. از طرفی دیگر ائمه اطهار (علیهم‌السلام) خطاب به مردم بیان کرده‌اند حرف‌ها را بشنوند و تأمل و تفکر کنند؛ در قرآن کریم نیز چیزی در حدود ۷۰ بار به تفکر توصیه شده است.

باتوجه به این دو مطلب برداشت می‌شود که وظیفه مبلغین ارائه مطالب و وظیفه مردم تفکر حول آن مطالب بیان شده است. حال این سؤالات پیش می‌آید: «چه مطالبی برای انتشار از سمت مبلغین برای همراهی و درک مردم بهتر است؟» یا «ارائه چه مطالبی برای هرگونه مخاطبی مناسب است تا بتواند اندکی فرد را ملتفت کند؟». وقتی با این سؤالات به سراغ مهم‌ترین و اصلی‌ترین منبع مسلمانان یعنی قرآن کریم می‌رویم، درمی‌یابیم که در قرآن کریم کلمه‌هایی وجود دارد که آنها را با عنوان آیت مورد اشاره قرار داده است. وقتی به آیات موجود در قرآن کریم می‌پردازیم درمی‌یابیم که دوگانه آیات غیرپدیداری و پدیداری وجود دارد که در مورد برخورد با آنها تعبیری مانند: «این آیاتی است برای مؤمنین و یا برای کسانی که می‌اندیشند و یا برای عقلاء است و...» به‌کار برده شده است. این آیات قابلیت درک برای عموم جامعه را دارند.

همچنین ویژگی‌هایی بیان شده است که یک گروه مخاطب را به‌صورت ویژه، جامعه هدف خود قرار می‌دهد.

این ویژگی‌های مثبت که در مورد آیات وجود دارد مبلغین را با انگیزه رساندن مفاهیم دین به مردم به این تلاش وامی‌دارد که بر روی آیاتی که تصریح‌شده در قرآن کریم هستند کار کنند و ضمن آگاهی پیدا کردن به ویژگی‌ها و شرایط آنها بتوانند آیات را برای ارائه، کاملاً شناسایی و برای عرضه به مخاطبان دسته‌بندی کنند. پژوهش حاضر به‌دنبال شناسایی و دسته‌بندی آیت پدیداری

تصریح‌شده در قرآن کریم است تا بتواند برای ارائه دین توسط مبلغین ارائه گردد.

مبانی نظری: روندپژوهی

قرآن

میان تمامی اسامی و صفات کتاب آسمانی، نام قرآن بیشتر از نام‌های دیگر این کتاب رواج یافته است. این نام را پیامبر (صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم) یا صحابه بدان نداده‌اند؛ بلکه خداوند خود این کتاب آسمانی را قرآن نامید؛ چنان‌که در همان سال‌های نخستین نزول وحی فرمود: «بل هو قرآن مجید فی لوح محفوظ» (رامیار، ۱۳۹۵، ص. ۱۸).

قرآن در اصطلاح علوم قرآن و تفسیر عبارت است از کلامی که بر پیامبر اسلام (صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم) نازل و به تواتر از آن حضرت نقل شده است و ما متعبد بر تلاوت آن هستیم (زرقانی، ۱۴۱۶، ص. ۴۵) که فقها و اصولی‌ها بر آن اتفاق نظر دارند (حکیم، ۱۴۲۸، ص. ۱۰).

آیه پدیداری

مفهوم آیت یا آیه یکی از مفاهیم دارای اشارات متعدد در قرآن کریم است. تکرار فراوان آن، آیه را به یکی از واژگان محوری و کلیدی قرآن کریم تبدیل نموده است (پهلوان و دهقانی، ۱۳۹۴، ص. ۱۷).

فراوانی از موضوع تکرار، موقعیت‌های معنایی ترسیم‌شده با استفاده از این واژه نیز از اهمیت بالایی برخوردار هستند. متناسب با کاربردهای مختلف، محققین قرآنی و لغوی، معانی مختلفی برای این واژه مطرح نموده‌اند (پهلوان و دهقانی، ۱۳۹۴، ص. ۱۷).

واژه آیه از پرکاربردترین کلمات قرآن است که برای تعبیر از امور به‌ظاهر پراکنده و غیرمرتبطی مانند وحی الهی بر پیامبران، معجزات رسولان، پدیده‌های طبیعت، امداد خداوند به مؤمنان و معرفت‌های شهودی انبیاء به‌کار رفته است (موسوی اندرزی و آذرنوش، ۱۳۸۹، ص. ۱۸).

آینده‌پژوهی

آینده‌پژوهی به‌صورت کلی بر روندپژوهی و سناریونویسی استوار است. روندپژوهی، پژوهشی به‌منظور استنباط، توصیف، تحلیل و جهت‌دهی روندها برای ساختن آینده مطلوب است (پدرام و احمدیان، ۱۳۹۴، ص. ۱۰۹). هدف اصلی روندپژوهی، ارائه تجویزهای آینده‌ساز است (بوداکی، خلیلی و حیدری، ۱۳۹۸، ص. ۸۵). روندپژوهی به‌طور ویژه برای نظام‌های اجتماعی کاربرد دارند

و برای تحلیل سناریوها از اهمیت بالایی برخوردارند (گلیمن^۱، ۲۰۱۲، ص. ۸۰).

آیت‌پژوهی

فعالیت علمی و فکری خاصی که به پژوهش درباره آیات الهی می‌پردازد و از آنها برای فهم مقوله‌هایی فراتر از زندگی دنیا یا رویدادها و مقوله‌هایی مربوط به آینده و در نتیجه بهبود الگوی رفتاری در رویارویی با آینده‌ها، بهره می‌گیرد، این فعالیت فکری و علمی، «آیت‌پژوهی» نامیده می‌شود. آیت‌پژوهی، پژوهشی متکی بر آیات‌الله است که از این آیات برای فهم مقوله‌هایی فراتر از زندگی دنیا یا رویدادها و مقوله‌هایی مربوط به آینده و در نتیجه بهبود الگوی رفتاری در رویارویی با آینده‌ها، بهره می‌گیرد (احمدیان و همکاران، ۱۳۹۷، ص. ۲۷).

گفتمان‌سازی

واژه «Discourse/Discours» در زبان‌های اروپایی، یک واژه عمومی است و کاربرد عام دارد. اما در چند دهه اخیر در فلسفه و علوم انسانی، کاربرد تخصصی هم پیدا کرده و تبدیل به یکی از مفاهیم گریزناپذیر در این حوزه‌ها شده است. «discourse» یکی از مفاهیم بسیار پرکاربرد و بنیادین در حوزه علوم انسانی جدید و فلسفه پسامدرن است و در زبان فارسی بیشتر با معادل «گفتمان» شناخته می‌شود. گفتمان یک پدیده اجتماعی است که به گفته پژوهشگران یک امر میان‌رشته‌ای محسوب می‌شود که می‌تواند ارزیابی ساختاری را با ویژگی‌های متعدد و گسترده اجتماعی-فرهنگی و اداری مرتبط سازد (تئون ون‌دایک، ۱۳۷۴، ص. ۲۱).

پیشینه تحقیق

گفتمان‌سازی حیثیت‌های مختلفی دارد و می‌توان با نگاه‌های متفاوت به آن نگاه کرد. یکی از این نگاه‌ها تقسیم گفتمان‌ها به گفتمان‌های دینی محض و غیردینی است که غیردینی ناشی از عقل است و دینی برگرفته از نصوص کتاب‌های مقدس و سیره معصومین (علیهم‌السلام) است. برای تغییر هر فرهنگی در هر جامعه‌ای، ابتدا باید به گفتمان‌سازی و تغییر باورها و دیدگاه‌های مردم پرداخته شود و پس از ایجاد دغدغه در ذهن‌ها و تبلیغ و جایگزینی گفتمان جدید، انتظار تغییر فرهنگ و وارد شدن آن فرهنگ در رفتار و عملکرد مردم را داشت، چنان‌که شیوه قرآن چنین است. قرآن در راستای گفتمان‌سازی در ارتباط با مبارزه با کم‌فروشی، به‌صورت تدریجی و برنامه‌ریزی شده پیش رفته است؛ در نتیجه، برای شکل‌گیری هر تغییر اساسی

در جامعه باید با برنامه و به‌صورت تدریجی جلو رفت و اقدامات سریع و بی‌برنامه، هیچ تأثیر عمیق و پایداری نمی‌تواند داشته باشد (میرزاجانی و همکاران، ۱۳۹۹، ص. ۱۱۸).

مراحل گفتمان‌سازی قرآن در جهت مبارزه با کم‌فروشی شامل مراحل زیر است:

- مرحله توصیف؛ شامل: شناخت جامعه، بیان مذمت عمل و بیان واژگان جدید؛
- مرحله تفسیر؛ شامل: فرهنگ‌سازی و تبلیغ گفتمان جدید؛
- مرحله تبیین و رفتارسازی؛ شامل: بیان پیامدهای کم‌فروشی مانند کاهش سطح اعتماد.

برای ایجاد تغییر در باور و فرهنگ عمومی مردم نسبت به یک موضوع، بعد از برجسته‌سازی ضعف‌های دیدگاه رایج، باید بلافاصله به تبلیغ و الگوسازی‌های منطبق بر واقع در راستای گفتمان جدید پرداخت و تضعیف گفتمان رایج بدون ارائه راهکارهای جدید و واقع‌بینانه هیچ تأثیر مثبتی نمی‌تواند داشته باشد. این از مهم‌ترین مراحل یک گفتمان‌سازی موفق است (میرزاجانی و همکاران، ۱۳۹۹، ص. ۱۱۸).

گفتمان در بستری فرهنگی و اجتماعی شکل می‌گیرد. می‌توان گفت هر گفتمانی شیوه یا شیوه‌های خاصی برای بروز، شکوفایی و تولید دارد و جملگی گفتمان‌ها از شیوه واحدی برای تسلط و گسترده‌تر مفهوم تبعیت نمی‌کنند. اندیشمندان به عوامل متفاوت و بعضاً متشابهی در امر گفتمان‌سازی پرداخته‌اند، اما مرور آیات قرآن در امر گفتمان‌سازی، و آن هم گفتمان‌سازی مقاومت، الگوی جامع‌تری ارائه می‌دهد. از جمله عوامل و شرایطی که در قرآن در گفتمان‌سازی مقاومت موردنظر است، عامل بودن گفتمان‌سازان است. در لسان قرآن، عاملان بایستی به گفته‌ها و پندهای خود عامل باشند و با عمل خویش، دیگران را به پذیرش یک ارزش وادار کنند و به‌عنوان الگو، اعتماد دیگران را جلب و سرمشق عملی مناسبی باشند. توجه به عاملان و خواص در گفتمان‌سازی در دیدگاه‌های مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی) (۱۳۹۰/۱۰/۱۴؛ ۲۱/۱۳۹۱/۹)، لاکلا و موفه (لاکلا و موفه ۱۹۸۵، ص. ۱۸) و بشیر (بشیر، ۱۳۹۱، ص. ۱۱) نیز موردتوجه قرار گرفته است. علاوه‌برآن، از آنجاکه مفاهیم مقاومت سازه‌گون و نیازمند تبیین هستند، لازم است از سوی هنجارفرستان تبیین و تشریح شوند؛ بنابراین، گفتمان‌سازی مقاومت نیازمند تبیین‌گری عاملان است. طبق آموزه‌های قرآنی، گفتمان مقاومت نیازمند ایده و مبنای فکری مستحکم و مستدل نظری است و بی‌توجهی به آن منجر به طرد و حاشیه‌رانی می‌شود که در اندیشه لاکلا نیز به‌نوعی به آن پرداخته شد.

اندیشه‌های قرآنی همسو با دیدگاه مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی) (۱۳۹۰/۱۰/۱۴)؛ ۱۳۹۱/۹/۲۱)، بر نقش دانش و تخصص (قد جاعنی من العلم؛ سوره مریم، آیه ۴۳) به‌عنوان ابزاری قدرتمند در ایجاد گفتمان مقاومت تأکید دارند. پندپذیری مخاطب و مخاطب‌شناسی و بررسی میزان فرهنگ‌پذیری و جامعه‌پذیری او، از جمله عوامل دیگری است که در به‌بار نشستن گفتمان و به‌ویژه گفتمان مقاومت نقش ایفا می‌کند. دیدگاه لاکلا و موفه مبنی بر قابلیت اعتبار گفتمان و مورد پذیرش قرارگرفتن آن همسو با دیدگاه قرآنی است.

یافته‌های این پژوهش نشان داد که آیات قرآن چارچوب کامل‌تری برای گفتمان‌سازی، به‌ویژه گفتمان مقاومت ارائه می‌دهد. علاوه‌بر عواملی که به‌طور مستقیم در گفتمان‌سازی مقاومت اثرگذارند، عوامل بسترساز نیز در ایجاد گفتمان مقاومت مؤثر هستند. مهارت زبانی و استفاده از بیان نرم و روان (سوره طه، آیه ۴۴)، و فصاحت (سوره قصص، آیه ۳۴) در برساخت گفتمان مقاومت تأثیر به‌سزایی دارد. علاوه‌بر مهارت زبانی، سخن و گفتار محکم، پرمغز و غنی از معنا نیز مخاطب را جذب می‌کند و گفتمان مقاومت را زنده نگه می‌دارد.

برای اینکه مفاهیم فرهنگی، از جمله فرهنگ مقاومت، شکل بگیرند، لازم است به‌دلیل خاصیت اندیشه‌ای، به‌صورت منطقی و مستدل اثبات شوند (و جادلهم بالتی هی احسن، سوره نحل، آیه ۱۲۵). از دیگر بسترهای گفتمان‌سازی مقاومت، دعوت است؛ زیرا تا مخاطب از طریق تکنیک‌های کلامی جذب نشود، عملاً گفتمانی هم شکل نمی‌گیرد. مقابله گفتمانی از دیگر بسترها برای ایجاد گفتمان مقاومت است. این تکنیک توسط برخی اندیشمندان از جمله لاکلا و موفه نیز پیشنهاد شده است. هججه علیه گفتمان رقیب و بیان نقاط ضعف، آثار مخرب و مفسده‌های آن را به حاشیه می‌راند و ارزش گفتمان مقاومت را برجسته و تثبیت می‌سازد.

از دیگر عوامل زمینه‌ساز گفتمان مقاومت، مصمم‌سازی است. در شرایطی که هججه‌های فرهنگی ممکن است نظام باورها و ارزش‌های مقاومت را به چالش بکشد، با مصمم‌سازی و تقویت اراده، گفتمان مقاومت بیشتر تاب می‌آورد. طبق آموزه‌ها، از جمله بسترهای اساسی برای گفتمان مقاومت، ایمان است؛ زیرا ایمان موجب برتری می‌شود (سوره آل‌عمران، آیه ۱۳۹).

علاوه‌بر عوامل و شرایطی که به‌طور مستقیم و یا در قالب بستر و زمینه در ایجاد گفتمان مقاومت دخیل هستند، برخی از عوامل نیز نقش تسهیلگر را ایفا می‌کنند. استفاده از اخبار موثق و مستند از جمله این عوامل است که خود اعتماد مخاطب و در نتیجه، پذیرش آن را در پی دارد. تمثیل از عواملی است که با مصورسازی مفاهیم، یادآوری بهتر آنها و نزدیک ساختن

مطالب و مفاهیم مقاومت، منجر به تولید و رواج گفتمان آن می‌شود. برای تسهیل در دستیابی به گفتمان مقاومت، معرفی الگو نیز توسط آیات قرآن بیان شده است. الگوها با توجه به حس‌گرا بودن انسان، و تمایل به درک محسوسات و ملموسات در برساخت گفتمان مقاومت مؤثرند. از دیگر عواملی که حکم پیشران را نیز دارد، انگیزه است. انگیزه مخاطبان را به گفتمان موردنظر متمایل می‌سازد. تشویق به اقدام از دیگر عوامل است که مفهوم مقاومت را به خواست عمومی بدل می‌سازد و به‌عنوان یک ارزش موردقبول سر زبان‌ها می‌اندازد. ساده‌سازی مفاهیم مقاومت، باعث می‌شود مخاطب دریافت و درک بهتری داشته باشد و بر مبنای آن به تفسیر و تحلیل دست یازد و به این ترتیب، دستیابی به گفتمان مقاومت هموار شود. تکرار مفاهیم، تذکر و یادآوری پندها و معانی نیز منجر می‌شود که انسان بیشتر ببیند، تفکر کند و به‌مرور در رفتار خود بروز دهد. اسلوب استفهام و ارائه گفتمان مقاومت در قالب پرسش و پاسخ، منجر به برانگیختن حس کنجکاوی و تلاش برای رسیدن به پاسخ مناسب است و مخاطبان را بیشتر به خود معطوف می‌دارد. روش خطابی که در قرآن به آن مکرر پرداخته شده است، با توجه به شخصیتی که به مخاطب می‌دهد، به نوعی اعلان محبت و رأفت و رابطه‌ای بی‌واسطه است که در شکل‌گیری گفتمان مقاومت نیز بسیار تأثیر دارد (سلیمانی، ۱۳۹۸، ص. ۳۱).

پدیده مقاومت در آیات قرآن در مفاهیمی همچون: به‌پاخاستن، جهاد، ازجان‌گذشتگی، ایستادگی، شکیبایی، ثابت قدم، سست‌نشدن و وفای به عهد خود را نشان می‌دهد؛ بنابراین، می‌توان آن را «خیزشی جهادگونه، مجاهدانه و متعهدانه تعریف کرد که همراه با ایستادگی و استحکام است.» مقاومت برخلاف معنی ظاهری و برداشتی که رنگ‌وبوی انفعالی دارد، توأم با حرکت، به‌پاخاستن و حتی جهاد است و به تغییر در محیط منجر می‌شود (سلیمانی، ۱۳۹۸، ص. ۳۱).

مقاومت با برخی کنش‌ها و واکنش‌ها خود را نشان می‌دهد. برخی از کنش‌ها جنبه اعتقادی دارند و با ایستادگی بر سر باورها و عقاید خود را نشان می‌دهند. روح مقاومت، صبوری و ایستادگی است. مقاومت انفعال نیست، بلکه با مبارزه، جهاد و گذشت از جان و مال و ایجاد ترس و رعب در دل دشمن و دفع شر خود را نشان می‌دهد. کسانی که مقاومت می‌کنند از استحکام روحی برخوردارند، تاب‌آورند، نشاط دارند و مشوق دیگران هستند. برای خیزش جهادگونه باید همبستگی و اتحاد بیشتری داشت، مجهز به صلاح دانش بود، از سکون پرهیز

کرد، از هجرت و جابه‌جایی برای انجام‌دادن تکلیف و توسعه گفتمان مقاومت استقبال کرد و با تمام توان در عرصه‌های مختلف حضور داشت. فرهنگ مقاومت خود را در دوری از صلح ذلت‌بار و عدم پیوند دوستی با دشمن نشان می‌دهد. گفتمان مقاومت همراه با انتظار است؛ انتظار شهادت. مقاومت همچنین آثار درونی چون آرامش و طمأنینه و آثار بیرونی چون امنیت، استواری، فروپاشی فتنه، پیروزی دنیوی و اخروی، جلب نصرت الهی، سعادت در دنیا و آخرت، شهادت و آموزش و رحمت را در پی دارد (سلیمانی، ۱۳۹۸، ص. ۳۱).

گفتمان‌سازی قرآن در جهت مبارزه با رشوه و آسیب‌های اجتماعی نشان داد که مهم‌ترین سبب‌های اجتماعی رشوه‌خواری، عدم اجرای عدالت و قانون، عدم توسعه اقتصادی، نارضایتی مردم و زیر سؤال رفتن حکومت و گسترش فعالیت‌های غیرقانونی است. برای تغییر هر فرهنگی در هر جامعه‌ای ابتدا باید به گفتمان‌سازی و تغییر باورها و دیدگاه‌های مردم پرداخته شود و پس از ایجاد دغدغه در ذهن‌ها و تبلیغ و جایگزینی گفتمان جدید، انتظار تغییر فرهنگ و واردشدن آن فرهنگ در رفتار و عملکرد مردم را داشت، همچنان‌که شیوه قرآن نیز چنین است. قرآن در راستای گفتمان‌سازی در ارتباط با مبارزه با رشوه و رشوه‌خواری، به‌صورت تدریجی و برنامه‌ریزی شده و گام‌به‌گام پیش رفته، در نتیجه، مراحل گفتمان‌سازی قرآن در جهت مبارزه با رشوه و رشوه‌خواری شامل مراحل زیر است:

- مرحله توصیف: از طریق شناخت جامعه، بیان نکوهش عمل، بیان واژگان جدید؛
- مرحله تفسیر: از طریق فرهنگ‌سازی و تبلیغ گفتمان جدید؛
- مرحله تبیین و رفتارسازی: از طریق بیان پیامدهای رشوه‌خواری مانند عدم اجرای عدالت.

برای ایجاد تغییر در باور و فرهنگ عمومی مردم نسبت به یک موضوع بعد از برجسته‌سازی ضعف‌های دیدگاه رایج، باید بلافاصله به تبلیغ و الگوسازی‌های منطبق بر واقع در راستای گفتمان جدید پرداخت و تضعیف گفتمان رایج بدون ارائه راهکارهای جدید و واقع‌بینانه هیچ تأثیر مثبتی نمی‌تواند داشته باشد. این از مهم‌ترین راه‌حل‌های یک گفتمان‌سازی موفق است (میرزاخانی و همکاران، ۱۳۹۸، ص. ۳۷۰).

نتایج کلی حاصل از پژوهش گفتمان‌سازی قرآنی در جهت نظام‌سازی تمدنی به‌طور خلاصه عبارتند از: (سلیمان‌پور و همکاران، ۱۳۹۴، ص. ۱۲۸).

۱. قرآن کریم مهم‌ترین منبع تمدن‌سازی اسلامی است و بهتر از هر چیز دیگری اصول، اهداف، مسائل و ابعاد تمدن اسلامی را مشخص و بیان نموده است.

۲. روش قرآن کریم در فرایند تمدن‌سازی بیشتر از هر عامل دیگری مبتنی بر گفتمان‌سازی اسلامی است.

۳. قرآن کریم علاوه بر ارائه و معرفی معقول و منطقی عناصر فرهنگی موردنظر خود، نظام تمدن‌سازی اسلامی را از طریق غیریت‌سازی، طرد، نفی و حذف تدریجی ارزش‌ها و اصول حاکم بر گفتمان رقیب به انجام رسانده است.

۴. قرآن کریم در آیات مختلفی، شیوه گفتمانی نظام جاهلیت، ارزش‌ها، اخلاقیات، عادت‌ها و قوانین ناپسند آن را به چالش کشیده و نسبت به آنها شالوده‌شکنی نموده است.

۵. تمدن‌سازی در قرآن کریم، برنامه‌ای منظم، هدفمند، روشمند و عقلانی مبتنی بر آگاه‌سازی، حق انتخاب و کرامت انسانی است و هدفی جز نیل به سعادت مادی و معنوی انسان‌ها ندارد.

۶. نظام تمدن‌سازی اسلامی مشتمل بر تمامی عناصر ضروری (مادی و معنوی) برای ایجاد و خلق تمدن جدید در نظم گفتمان جاهلی است. از آن جمله می‌توان به مواردی مانند توجه به ابعاد وجودی انسان، تأکید بر ارزش‌های اخلاقی و اعتقادی پیشرفته، نظام اقتصادی جدید، علم و دانش و تفکر منطقی اشاره کرد.

۷. بهره‌گیری از روش‌شناسی قرآن کریم در فرایند فرهنگ‌سازی و ایجاد تمدن نوین اسلامی در عصر کنونی و به‌ویژه جمهوری اسلامی (به باور نگارنده)، مناسب‌ترین شیوه برای تبلیغ و بسط نظام معنایی انقلاب اسلامی، تحقق اهداف کلان و آرمان‌های اصولی آن است (سلیمان‌پور و همکاران، ۱۳۹۴، ص. ۱۲۸).

در پژوهش گفتمان‌سازی قرآنی به‌منظور تکریم شخصیت زنان، به بررسی شیوه گفتمان‌سازی و اقدامات قرآن و سنت به‌صورت مرحله‌به‌مرحله، پرداخته شد و نتایج زیر حاصل گشت (صادقی نیری و همکاران، ۱۳۹۸، ص. ۱۳۳):

۱. برای تغییر هر فرهنگی در هر جامعه‌ای، ابتدا باید به گفتمان‌سازی و تغییر باور و دیدگاه مردم پرداخته شود و پس از ایجاد دغدغه در ذهن‌ها و تبلیغ و جایگزینی گفتمان جدید، انتظار تغییر فرهنگ و واردشدن آن فرهنگ در رفتار و عملکرد مردم را داشت، همچنان‌که شیوه قرآن و سنت

چنین بوده است.

۲. قرآن و سنت در راستای گفتمان‌سازی در ارتباط با تکریم شخصیت زنان، به صورت تدریجی و برنامه‌ریزی شده و گام‌به‌گام پیش رفتند؛ در نتیجه، برای شکل‌گیری هر تغییر اساسی در جامعه، باید با برنامه و به صورت تدریجی جلو رفت؛ چراکه اقدامات سریع و بی‌برنامه، هیچ تأثیر عمیق و پایداری نمی‌تواند داشته باشد.

۳. مراحل گفتمان‌سازی قرآن و سنت در ارتباط با تکریم شخصیت زنان، شامل مراحل پنج‌گانه زیر است:

- مرحله اول: تشخیص و مسئله‌شناسی؛
- مرحله دوم: تبیین مسئله؛
- مرحله سوم: تبلیغ گفتمان جدید؛
- مرحله چهارم: تثبیت گفتمان جدید؛
- مرحله پنجم: تعمیق و باورسازی.

۴. اسلام پس از مرحله شناخت دقیق موضوع و عوامل و ریشه‌های آن، به تبیین مسئله و روشن‌تر کردن زوایای مختلف موضوع برای مخاطبان پرداخته و با استفاده از برخی ابزارهای گفتمانی مانند ایجاد سؤالات بدیع، جلب نظر مردم و توجه و تأکید بر عوامل شکل‌گیری دیدگاه غلط به داده‌سازی در ذهن مخاطبان در ارتباط با مسئله شخصیت و حقوق زنان پرداخته است.

۵. در گام بعدی و پس از تضعیف گفتمان رایج، به‌عنوان جایگزین به ارائه و تبلیغ گفتمان جدید اسلامی مبتنی بر تکریم شخصیت و جایگاه زنان پرداخته و از ابزارهایی مانند الگو توسط قصص قرآنی استفاده کرده است. همچنین با تأکید بر کرامت و ارزش والای دختران و همسران و مادران در کلام پیامبر (صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم) به تبلیغ گفتمان جدید پرداخته است.

۶. در ادامه، دین اسلام، به تثبیت جایگاه گفتمان جدید در باور مردم پرداخته و با تکرار و تذکر مداوم و عملکرد سراسر احترام و توأم با کرامت پیامبر (صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم) با زنان که به‌عنوان الگوی مسلمانان به‌شمار می‌رفتند، به این امر اهتمام ورزیده است.

۷. در مرحله نهایی هم برای تعمیق و باورسازی گفتمان جدید و همچنین برای وارد ساختن آن در زندگی عملی مردم، به وضع احکام و قوانینی در راستای احیای حقوق و شخصیت زنان پرداخته است.

۸. برای ایجاد تغییر در باور و فرهنگ عمومی مردم نسبت به یک موضوع، بعد از برجسته‌سازی

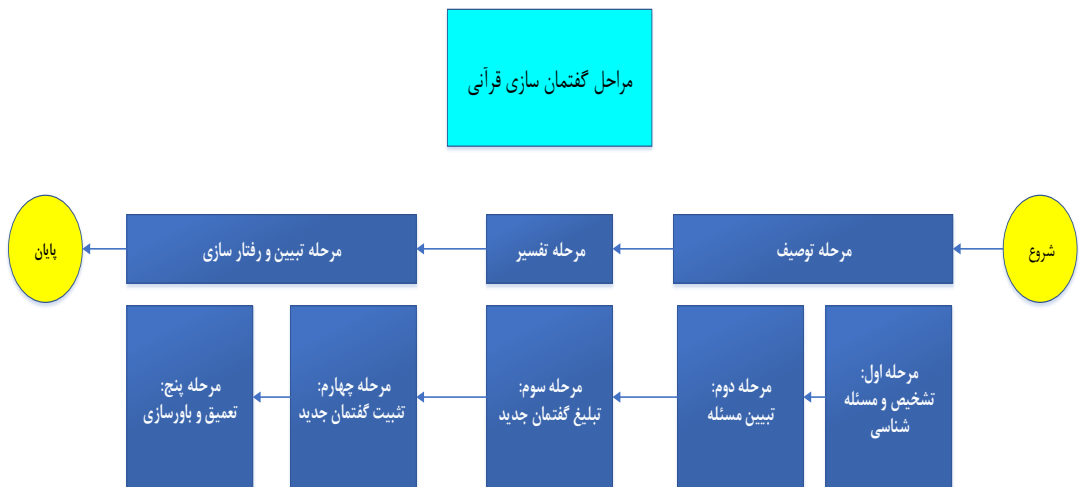
ضعف‌های دیدگاه رایج، باید بلافاصله به تبلیغ و الگوسازی‌های منطبق بر واقع در راستای گفت‌مان جدید پرداخت. این از مهم‌ترین مراحل یک گفت‌مان‌سازی موفق است؛ زیرا تنها انتقاد و تضعیف گفت‌مان رایج بدون ارائه راهکاری جدید و واقع‌بینانه، هیچ تأثیر مثبتی نمی‌تواند داشته باشد.

۹. در نهایت پیشنهاد می‌شود، با به توجه الگوی حرکتی منظم و منسجم قرآن و سنت، به بررسی دلایل ضعف و افول این گفت‌مان در دوره‌های بعدی اسلامی پرداخته شود. همچنین تلاش برای نگارش الگوی گفت‌مان‌سازی در همین ارتباط برای انقلاب اسلامی می‌تواند برای حل بسیاری از مشکلات به‌خصوص مسائل مرتبط با زنان در جامعه، راهگشا باشد (رقیه صادقی نیری، ۱۳۹۸، ص. ۱۳۳).

جمع‌بندی پیشینه

با بررسی نمونه‌های گفت‌مان‌سازی قرآنی، الگویی برای ارائه گفت‌مان‌های قرآنی ارائه می‌گردد که شامل سه مرحله اصلی ذیل است:

۱. مرحله توصیف: تشخیص و مسئله‌شناسی و تبیین مسئله؛
۲. مرحله تفسیر: تبلیغ گفت‌مان جدید؛
۳. مرحله تبیین و رفتارسازی: تثبیت گفت‌مان جدید و تعمیق و باورسازی.

شکل ۱. الگوی گفت‌مان‌سازی قرآنی

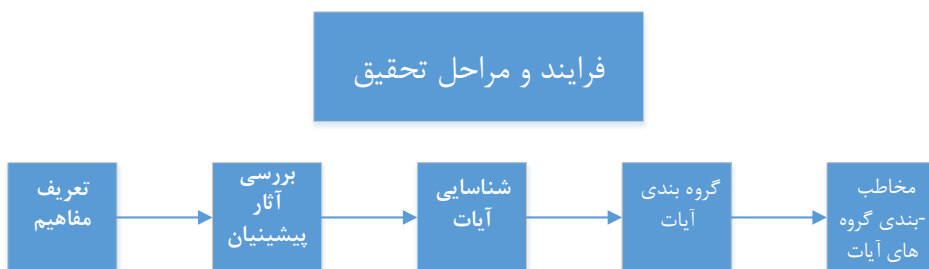
روش پژوهش

روشی که در این تحقیق مورداستفاده قرار می‌گیرد، روش تحقیق کیفی و تحلیل محتوای کیفی است که در پایین مورد اشاره قرار می‌گیرد.

در روش تحقیق کیفی، راهبردها و شیوه‌های پژوهش کیفی در علوم اجتماعی مطرح شده‌اند تا پژوهشگران را به مطالعه پدیده‌های اجتماعی و فرهنگی قادر سازند. نمونه‌های راهبردهای پژوهش کیفی عبارتند از: پژوهش در عمل (اقدام پژوهی)، پژوهش مطالعه موردی و قوم‌نگاری رویکرد تئوری مفهوم‌سازی بنیادی (دانایی فرد و همکاران، ۱۳۸۶، ص. ۱۶).

روش تحلیل محتوای کیفی، روشی برای تعیین، تحلیل و بیان الگوهای موجود درون داده‌ها است. این روش در حداقل، خود داده‌ها را سازماندهی و در قالب جزئیات توصیف می‌کند. اما می‌تواند از این فراتر رفته و جنبه‌های مختلف موضوع پژوهش را تفسیر کند. رویکردهای کیفی بسیار متنوع، پیچیده و ظریف هستند و تحلیل محتوای کیفی بایستی به‌عنوان یک روش اساسی برای تحلیل کیفی در نظر گرفته شود. تحلیل محتوای کیفی نخستین روش تحلیل کیفی است که محققان باید فرا بگیرند، زیرا این روش، مهارت‌های اصلی که برای اجرای بسیاری از روش‌های دیگر تحلیل کیفی لازم است را فراهم می‌آورد (کلارک و همکاران، ۲۰۰۶، ص. ۸۶).

مراحل تجزیه و تحلیل داده‌ها با استفاده از روش تحلیل محتوای کیفی: ۱. آشنایی با داده‌ها؛ ۲. ایجاد کدهای اولیه؛ ۳. جستجوی تم‌ها؛ ۴. بازبینی تم‌ها؛ ۵. تعریف و نام‌گذاری تم‌ها و ۶. تهیه گزارش (کلارک و همکاران، ۲۰۰۶، ص. ۸۷).

شکل ۲. فرایند و مراحل تحقیق

در این بخش با استفاده از روش تحلیل محتوای کیفی ابتدا آیات پدیداری تصریح‌شده مشخص می‌شوند، سپس تقسیم‌بندی‌های امکان‌پذیر همراه بیان می‌شود. در قدم بعدی تقسیم‌بندی‌های موجود روی آیات اجرا می‌شود و در نهایت بررسی مؤلفه‌های گفتمان‌سازی برای تقسیم‌بندی‌ها مورد بررسی قرار می‌گیرد.

در روش تحلیل محتوای کیفی ابتدا آیه‌هایی از قرآن کریم که در آن تصریح به پدیداری بود، احصاء و کدگذاری می‌شوند که در پیوست شماره یک تحت عنوان جدول داده‌های اولیه آمده است.

مرحله بعدی واحد تحلیل و شناسایی است. این مرحله مجموع دو مرحله است؛ مرحله تحلیل که کدگذاری را به مفهوم تبدیل می‌کند و مرحله شناسایی مقوله‌های اصلی و فرعی که مفاهیم را به مقوله‌های فرعی و اصلی تبدیل می‌کند. لذا در این مرحله در ابتدا به نام‌گذاری کدها پرداخته می‌شود که ۹۳ کد و مفهوم است سپس این مفاهیم تحت عنوان مقوله‌های فرعی، مقوله‌های اصلی را که ۴۷ مقوله هستند، می‌سازند.

یافته‌های پژوهش

یافته‌ها در چند سطح مورد بررسی قرار می‌گیرد. اولین مرحله نوع نزول آیات است که زمان وقوع مصداقی آنها چه زمانی است؛ دومین مرحله مشخص کردن اینکه آیات کدامند؛ سومین مرحله تفسیر و توضیحی از آیاتی که نازل شده‌اند؛ مرحله چهارم مشخص کردن ویژگی‌های آیات و مرحله پنجم ارتباط ویژگی‌های آیات با الزامات گفتمان‌سازی است.

مرحله اول؛ در ابتدا باید بیان نمود که چیدمان آیات تصریح‌شده در آیه‌های قرآن کریم از ابتدای شروع خلقت تا قیامت را شامل می‌شود و همین وجود چنین پیوستگی، دری از زیباشناختی قرآن را بر روی فرد پژوهشگر در زمینه آیات می‌گشاید.

مرحله دوم؛ در جدول شماره (۱) آیات: ۱. خلقت آسمان‌ها و زمین؛ ۲. برپایی آسمان‌ها و زمین؛ ۳. احاطه به آسمان‌ها و زمین؛ ۴. پراکندن موجودات بین آسمان‌ها و زمین؛ ۵. (موجودات) داخل آسمان‌ها و زمین؛ ۶. زوج آفریدن موجودات؛ ۷. تغییر و تحولات (فانی و بی‌ارزش بودن دنیا)؛ ۸. گسترش زمین؛ ۹. اختلافات؛ ۱۰. تبدلات؛ ۱۱. خورشید؛ ۱۲. ماه؛ ۱۳. لیل؛ ۱۴. نهار؛ ۱۵. ستارگان؛ ۱۶. آب؛ ۱۷. ریاح؛ ۱۸. ابر؛ ۱۹. باران؛ ۲۰. توفان؛ ۲۱. رعد؛ ۲۲. رشد و نمو گیاهان؛ ۲۳. ثمرات درختان؛ ۲۴. پرندگان؛ ۲۵. آفرینش انسان؛ ۲۶. نسبت میان ما با دنیا و خدا؛ ۲۷. خوردن

و نوشیدن؛ ۲۸. کشتی‌رانی؛ ۲۹. انتخاب پیامبران؛ ۳۰. ناقه؛ ۳۱. داستان کشتی حضرت نوح و غرق کردن قومش؛ ۳۲. عذاب‌های قوم حضرت موسی؛ ۳۳. دادن خبر از غیب؛ ۳۴. معجزه ید بیضا؛ ۳۵. انجام فعالیت‌ها توسط فرشتگان؛ ۳۶. تولد حضرت عیسی؛ ۳۷. قرآن کریم؛ ۳۸. نابودکردن قوم‌ها با عذاب؛ ۳۹. اثرات و بقایای عذاب‌های الهی و نابودی قوم‌ها؛ ۴۰. داستان‌های نجات انبیا؛ ۴۱. حمایت‌های الهی از جبهه حق؛ ۴۲. شفای مریضی‌ها؛ ۴۳. حیا کردن؛ ۴۴. مرگ دائم؛ ۴۵. مرگ‌های موقت؛ ۴۶. نابودکردن نتایج و ۴۷. پخش روزی به‌عنوان آیت‌های پدیداری تصریح‌شده در قرآن کریم مشخص شده‌اند.

جدول ۱. جدول تحلیل و شناسایی آیات پدیداری تصریح‌شده در قرآن کریم

کد	مقوله‌های فرعی	شماره	مقوله‌های اصلی
C63	خلقت آسمان‌ها و زمین	۱	خلقت آسمان‌ها و زمین
C65			
C83			
C44	قراردادن آسمان را سقفی محفوظ	۲	برپایی آسمان‌ها و زمین
C68	برپا بودن آسمان‌ها و زمین		
C27	برپا نگه‌داشتن آسمان‌ها بدون ستون		
C74	احاطه کردن آسمان‌ها و زمین	۳	احاطه به آسمان‌ها و زمین
C83	پراکنده کردن جنبندگان میان این دو	۴	پراکندن موجودات بین آسمان‌ها و زمین
C89	در زمین (موجودات داخل زمین)	۵	ظرف بودن آسمان‌ها و زمین برای (موجودات) داخل آن
C9	در خود آسمان و زمین (منظور موجودات درون است)		
C19			
C26			
C2			
C23			
C86			
C87	مسخر کردن موجودات داخل آسمان‌ها و زمین برای انسان‌ها		
C28	جفت قراردادن همه محصولات و میوه‌ها	۶	زوج آفریدن موجودات

مقوله‌های اصلی	شماره	مقوله‌های فرعی	کد
تغییر و تحول (فانی و بی‌ارزش بودن دنیا)	۷	فانی و زودگذر بودن زندگی دنیا	C20
گسترش زمین	۸	گسترش زمین و قراردادن کوه‌های استوار و رودها در آن	C28
اختلافات	۹	اختلاف و گوناگونی زبان‌ها	C65
		اختلاف و گوناگونی رنگ‌های ما	C65
تبدلات	۱۰	آفرینش اولیه از خاک سپس جان‌بخشی و بشر بودن ما	C64
		در ندامت از گمراهی عده‌ای برای بقیه	C51
خورشید و ماه	۱۱، ۱۲	رام و مسخر کردن خورشید و ماه	C32
		مسخر کردن خورشید و ماه	C27
		شمس و قمر	C82
		شمس (هنگام طلوع و غروب)	C39
		فروزان قراردادن خورشید و تابان قراردادن ماه	C18
		قراردادن ماه و سال (به‌وسیله چرخش ماه)	C18
لیل و نهار	۱۳ و ۱۴	قراردادن شب برای خوابیدن و روز را روشن قراردادن	C59
		پوشاندن شب به‌وسیله روز	C28
		اختلاف شب و روز	C2
		رام و مسخر کردن شب و روز	C32
		نهار (نوربخشی) و لیل (برای آرامیدن)	C21
		نظمی که در استراحت شبانه و روزی جستن‌های روزانه وجود دارد	C66
		اختلاف شب و روز	C9
		لیل و نهار	C82
		لیل (هنگامی که محو می‌شود)	C37
		لیل (هنگامی که روز را از آن برمی‌کنیم؛ یعنی روز محو می‌شود)	C77
		نهار (برای کسب روزی حلال و داشتن شمار ماه و سال)	C37
		اختلاف شب و روز	C19
ستارگان	۱۵	رام و مسخر کردن ستارگان	C32

مقوله‌های اصلی	شماره	مقوله‌های فرعی	کد
		ستارگان برای راهیابی	C12
آب	۱۶	روان بودن کشتی در آب	C71
			C2
		آب حیات‌بخش ارسالی از آسمان	C33
			C2
ریاح	۱۷	تصریف ریاح	C2
		تصریف ریاح و اثری که بر کشتی‌رانی دارد	C85
		تصریف ریاح و جابه‌جایی کشتی‌ها	C70
		تصریف ریاح برای کسب رزق و روزی	C70
ابر	۱۸	ابر مسخر بین آسمان و زمین	C2
باران	۱۹	باران مایه امید و از آسمان نازل کرده تا با آن زمین مرده را احیا کند	C67
		باران که با آن زمین مرده را احیا کند	C67
توفان	۲۰	توفان	C17
رعد	۲۱	رعد را مایه ترس قرار داده است	C67
رشد و نمو گیاهان	۲۲	رشد و نمو گیاهان	C20
		زنده کردن زمین بعد از مرگش	C92
		زنده کردن زمین و رویاندن دانه	C76
ثمرات درختان	۲۳	میوه‌های شیرین با رنگ‌های مختلف (که شفابخش است)	C35
		نوشابه‌های شیرین و رزق حلال از میوه‌های درخت خرما و انگور	C34
		تفاوت ثمرات درختان و کشتزارها که از یک بستر و آب تغذیه می‌شوند	C29
		پر ثمر بدون زمین پاک و کم‌ثمر و بی‌سود بودن زمین ناپاک	C15
پرندگان	۲۴	مسخر کردن پرندگان	C36

مقوله‌های اصلی	شماره	مقوله‌های فرعی	کد
		نگهداشتن پرندگان در آسمان	C36
آفرینش انسان	۲۵	آفرینش اولیه از خاک سپس الان جان‌بخشی و بشر بودن ما	C64
		همه را یک تن (حضرت آدم) آفریدن	C13
نسبت میان ما با دنیا و خدا	۲۶	نسبت میان برده و مولا و رابطه عبد و مولا	C68
		فانی و زودگذر بودن زندگی دنیا	C20
خوردن و نوشیدن‌ها	۲۷	شراب و قمار (که در آن دو گناهی بزرگ همراه با سودهایی برای مردم)	C3
		خوردن خودشان و چراییدن دام‌هایشان	C42
		نوشابه‌های شیرین و رزق حلال از میوه‌های درخت خرما و انگور	C34
کشتی‌رانی	۲۸	وجود کشتی‌های کوه آسا در دریا	C84
		حمل مردم با کشتی	C78
		روان بودن کشتی‌ها در آب	C2
انتخاب پیامبران	۲۹	مبعوث کردن پیامبران بنی اسرائیل	C72
ناقه	۳۰		C38
		ناقه (حضرت صالح)	C24
			C16
داستان کشتی حضرت نوح و غرق کردن قومش	۳۱	غرق کردن قوم نوح	C49
		غرق کردن قوم نوح (و نجات حضرت نوح و همراهانش)	C52
		خیروبرکت دادن به جایگاه فرودآمدن کشتی حضرت نوح	C46
		داستان حضرت نوح و نجات یافتنشان	C60
عذاب‌های قوم حضرت موسی	۳۲	توفان	C17
		حوادث و بلاهای طبیعی مانند توفان و صاعقه	C20

مقوله‌های اصلی	شماره	مقوله‌های فرعی	کد
		هجوم ملخ، شپش و قورباغه	C17
		آلوده شدن وسایل زندگی به خون	C17
دادن خبر از غیب	۳۳	خبر از غیب که در خانه چه می‌خورید و ذخیره می‌کنید	C7
معجزه ید بیضا	۳۴	دست در گریبان کردن و نورانی درآمدن دست حضرت موسی	C57
		دست در گریبان کردن و نورانی درآمدن دست حضرت موسی	C41
انجام فعالیت‌هایی توسط فرشتگان	۳۵	به دوش کشیدن تابوت مقدس توسط فرشتگان	C93
		خبر از غیب که در خانه چه می‌خورید و ذخیره می‌کنید	C7
تولد حضرت عیسی	۳۶	حضرت عیسی و مادرش (پاک نگه‌داشتن مادر حضرت عیسی)	C45
		حضرت عیسی و مادرش (نحوه تولدش بدون پدر)	C40
		حضرت عیسی و مادرش (غذاخوردن این مادر و فرزند و عدم خدا بودنشان)	C10
		حضرت عیسی و مادرش (نحوه تولدش)	C47
قرآن کریم	۳۷	قرآن کریم (تدبر در آیات و متذکر شدن)	C79
نابودکردن قوم‌ها با عذاب	۳۸	غرق کردن قوم حضرت نوح	C52
		باریدن سنگ از آسمان بر قوم حضرت ابراهیم	C90
		غرق کردن قوم حضرت موسی	C50
		آمدن عذاب و نابودکردن قوم حضرت صالح	C54
		باریدن بارانی از سنگ بر قوم حضرت لوط	C55
			C30
		هلاکت قوم هود با آمدن ابری سیاه و وزیدن بادهای بسیار شدید	C53
			C88
		نابودی قوم حضرت شعیب با ابری تیره و صاعقه‌زا	C56

مقوله‌های اصلی	شماره	مقوله‌های فرعی	کد
		هلاک کردن امت‌های قبلی و جایگزینی خودشان	C43
			C73
		ابتدا نعمت دادن سپس به‌خاطر کفران عذاب کردن	C20
		بلعیدن زمین و یا ریزش‌های آسمانی	C74
		دادن عذاب از (داخل) آسمان‌ها و زمین	C11
		هلاک کردن امت‌های قبلی	C75
اثرات و بقایای عذاب‌های الهی و نابودی قوم‌ها	۳۹	بقایای شهرهای نابود شده از بلا، قوم حضرت صالح	C58
		بقایای شهرهای نابود شده از بلا، قوم حضرت لوط	C31
			C62
داستان‌های نجات انبیا	۴۰	نجات حضرت ابراهیم از آتش	C61
		داستان حضرت یوسف و برادرانش	C25
		نجات یافتن حضرت یونس	C22
حمایت‌های الهی از جبهه حق	۴۱	دادن غنیمت‌ها در جنگ و جلوگیری از تجاوز دشمنان	C91
		بزرگ‌نمایی قدرت جبهه حق	C6
		نعمت وحدت	C8
شفا مریضی‌ها	۴۲	شفای کور مادرزاد	C7
		شفای مرض پیسی	C7
احیا کردن	۴۳	احیای مجسمه گلی با نفس قدسی (حضرت عیسی)	C7
		زنده شدن مردگان (با دم یک گاو از معجزه‌های حضرت موسی)	C1
		زنده شدن الاغ حضرت ازی پیامبر	C4
		زنده کردن زمین بعد از مرگش	C92
		باران که با آن زمین مرده را احیا کند	C67

مقوله‌های اصلی	شماره	مقوله‌های فرعی	کد
		زنده کردن زمین و رویاندن دانه	C76
		زنده کردن مردگان	C7
		برخاستن از گور	C68
مرگ دائم	۴۴	قبض روح دائم (مرگ)	C80
مرگ‌های موقت	۴۵	قبض روح موقت (خواب/ مرگ‌هایی مثل کما و... و برگشت افراد)	C80
نابودکردن نتایج	۴۶	نابودی نتایج و زحمات	C5
		ایجاد جنگ بین بعضی با بعض دیگر	C11
بخش روزی	۴۷	میزان پخش رزق و روزی	C69
			C81
		انفاق	C3
		دادن غنیمت‌ها در جنگ و جلوگیری از تجاوز دشمنان	C91
		قراردادن خانواده و دادن رزق و روزی از طریق آنها به ناتوانان	C48
		دادن رزق به مؤمنان (که البته کافرین هم به‌خاطر مؤمنان در این دنیا رزق می‌گیرند)	C14

ارتباط ویژگی‌های آیات با الزامات گفتمان‌سازی

برای اینکه بتوان موردی را گفتمان‌سازی کرد، یکی از راه‌هایی که وجود دارد این است که ویژگی‌های آن پدیده را شناخت و براساس آن نوع مخاطب را مشخص نمود و مراحل گفتمان‌سازی را انجام داد.

آیات مشخص‌شده دارای ویژگی‌های مختلف لفظی و معنایی هستند. در گروه لفظی خداوند بعد از بیان آیت‌ها، داخل آیه‌ها مخاطبین را خود را مشخص کرده که می‌توان گروه‌هایی به‌نام گروه مؤمنین، قوم اهل تفکر، قوم عاقلان، شنوندگان اهل حق، گروه شاکرین، تقوا، یقین، اهل فهم و پژوهش، خردمندان (دانیان)، خائفین از عذاب، توبه‌کنندگان و کل عالم را نام برد. خداوند این تقسیم‌بندی را ادامه داده است و برای هر گروه حالت‌های مختلف را برشمرده است. برای نمونه باید بیان کرد گروه مؤمنین را چند گروه کرده و اهل ایمان را با الفاظی مثل *لَا يُؤْمِنُونَ* (گروهی که

ایمان نمی‌آورند)، مَا كَانَ أَكْثَرُهُمْ مُؤْمِنِينَ (گروهی که اکثر آنها ایمان نمی‌آورند)، لَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ (گروهی که اگر اهل ایمان الان باشند)، لَقَوْمٌ يُؤْمِنُونَ (گروهی که ایمان می‌آورند) و لِلْمُؤْمِنِينَ (گروهی که ایمان آورده بودند) نام برده است.

تقسیم‌بندی دیگری در گروه لفظی وجود دارد که می‌توان به جمعی و فردی به‌کاربردن آیت‌ها اشاره کرد و اینکه کدام آیات با هم و به‌صورت یک جمع به‌کار برده شده‌اند. همچنین تقسیم‌بندی دیگری نیز وجود دارد که در آن مشخص می‌کند که آیات به خود مصداق آیات اشاره شده است و یا به طرفی که آیات وجود دارد اشاره شده است. در گروه معنایی نیز تقسیم‌بندی‌هایی وجود دارد؛ از جمله تقسیم آیات براساس مربوط بودن به جامعه انسانی و غیر آن است که آفاقی و انفسی نام دارد. تقسیم‌بندی دیگری نیز مثل برهه اتفاق‌افتادن وجود دارد که می‌توان مقطعی و دائمی بودن دانست. همچنین این مقطعی بودن خود قابلیت تقسیم‌بندی به زمان‌های گذشته، حال و آینده را دارد.

در تقسیم‌بندی دیگری می‌توان آیات را به دو نوع محدوده دنیا و فراتر از دنیا تقسیم کرد. در تقسیم‌بندی دیگری که در مورد معنایی می‌توان آن را تقسیم کرد، ظرف تحقق است که آیه خود مستقیماً مورد اشاره قرار گرفته است، یا طرفی که آیه در آن محقق شده است. آیه‌هایی که از نوع محیطی (ظرفی) هستند، به‌دلیل اینکه فرد با توجه به مشابتهای ذهنی که دارد در ابتدا درکش از نوع مصداقی سخت‌تر ولی وقتی فرد به آن ملتفت شود بهتر انس می‌گیرد؛ زیرا فرد وجه شبه خود با آن آیه را بهتر شناسایی می‌کند و ارتباط می‌گیرد.

جدول ۲. جدول تقسیم‌بندی آیات بر اساس معیارهای لفظی و معنایی

توضیحات	زیر مؤلفه‌ها	کتاب
	گروه‌های مخاطبین	تفسیر
	ویژگی‌های مخاطبین	
	فردی و جمعی	
	محیطی و	
گروه مؤمنین، قوم اهل تفکر، قوم عاقلان، شنوندگان اهل حق، گروه شاکرین، تقوا، یقین، اهل فهم و پژوهش، خردمندان (داناان)، خائفین از عذاب، توبه‌کنندگان، کل عالم		
میزان باورپذیری و سطحی که از آن ویژگی که دارند را مورد اشاره قرار می‌دهد.		
این تقسیم‌بندی نوع اشاره کردن به مفرد و یا جمع بودن آیات را اشاره می‌دهد.		
این تقسیم‌بندی به مشخص کردن مصداق و یا محیطی که آیت در آن اتفاق می‌افتد اشاره		

	مصادقی	دارد.
سهولت	آفاقی و انفسی	آیات با توجه به اینکه به مجموعه‌های انسانی مربوط می‌شود و با خیر به آیات آفاقی و انفسی تقسیم می‌شود.
	دائمی و مقطعی	این تقسیم‌بندی آیات درباره زمان وقوع آیت است و آن را به مقطعی و دائمی بودن تقسیم می‌کند.
	زمان وقوع	خود تقسیم‌بندی مقطعی هم به زمان‌های گذشته، حال و آینده تقسیم می‌شود.
	دنیا/فراتر از دنیا	این تقسیم آیات را به محدوده دنیا و فراتر از دنیا تقسیم می‌کند.
	محیطی و مصادقی	این تقسیم‌بندی به مشخص کردن مصادق و یا محیطی که آیت در آن اتفاق می‌افتد اشاره دارد.

در این مرحله برای گفتمان‌سازی باید دو عرصه، یکی ویژگی‌های محقق و دیگری ویژگی‌های مخاطب مورد بررسی قرار بگیرند. در عرصه محقق و متکلم باید دو ویژگی سهولت پروژه و سهولت دسترسی مورد بررسی قرار بگیرند و برای شاخص‌ها باید دو حوزه گستره مخاطبین (عمومی و تخصصی) و سطح اثرگذاری (فردی، اجتماعی و حکمرانی) مورد بررسی قرار بگیرند. به‌منظور جمع‌آوری جدول شاخص‌های گفتمان‌سازی براساس دسته‌بندی آیات برای بررسی نوع مخاطب حدود ۱۵ مصاحبه از خبرگان عرصه آیت‌پژوهی انجام گرفته است.

جدول ۳. جدول شاخص گفتمان‌سازی - دسته‌بندی آیات مخاطب

شاخص‌های مخاطب			شاخص‌های پژوهشگر		سهولت	سهولت پژوهش
سطح اثرگذاری		گستره مخاطبین	سهولت دسترسی	سهولت پژوهش		
حکمرانی	اجتماعی					
بیشترین تأثیرگذاری این نوع آیت‌ها ابتدا در نوع فردی مخاطب هستند، سپس با توجه به تأثیرگذاری که در فرد ایجاد می‌شود به تأثیرگذاری اجتماعی و نهایتاً به حکمرانی هم منتهی می‌شود.			معمولاً گستره مخاطبین این آیات به علت دسترس بودن بالا و سادگی آیات گستره مردم است.		سهولت پژوهش برای این گونه آیات بیشتر است؛ زیرا نیازی به بررسی سندی، تاریخی و پژوهش‌های تکمیلی نیست.	

شاخص‌های مخاطب			شاخص‌های پژوهشگر		زمان پدیدارشدن مرجع آیه	
سطح اثرگذاری			سهولت دسترسی	سهولت پژوهش		دائمی
حکمرانی	اجتماعی	فردی	عمومی	تخصصی		
<p>بیشترین تأثیرگذاری این آیات معمولاً در لایه‌های حکمرانی است که بعداً این لایه خود را در لایه‌های پایین‌تر اجتماعی و نهایتاً در لایه‌های فردی نیز خود را نشان می‌دهد.</p>			<p>باتوجه به خاص بودن این آیات مخاطبین این آیات نوع خاصی از مردم هستند.</p>		<p>این گونه آیات دارای سستی بیشتری در پژوهش هستند؛ ولی تأثیرگذاری زیادی دارند؛ لذا برای اقوام مختلفی که دارای عقل و اهل پژوهش هستند این گونه آیات بیشتر توصیه می‌شود.</p>	
<p>این گونه آیات دائمی برای اثرگذاری فردی افراد مناسب هستند؛ زیرا فرد به‌خاطر کثرت برخورد به راحتی می‌تواند با آنها ارتباط بگیرد. همچنین این گونه آیات دائمی برای جامعه‌های غیرایمانی که تازه می‌خواهند ایمان بیاورند نیز بسیار مناسب هستند.</p>			<p>این آیات برای عموم مردم مناسب است که به‌صورت مداوم با آنها در ارتباط هستند.</p>		<p>این آیات که مردم مستمراً با آنها برخورد می‌کنند و برایشان قابلیت درک بیشتری دارند؛ ولی این نکته هم وجود دارد؛ چون مدام برخورد دارند بدون التفات دادن متوجه آنها نمی‌شوند.</p>	

شاخص‌های مخاطب			شاخص‌های پژوهشگر		انواع مخاطبی
سطح اثرگذاری			سهولت دسترسی		
حکمرانی	اجتماعی	فردی	عمومی	تخصصی	
این آیات مقطعی برای لایه حکمرانی بسیار مناسب هستند؛ زیرا اگر آیه بالاسری این‌گونه آیت‌ها را شناسایی کنند می‌توانند با تکرار شرایط آن آیت دوباره این آیه را به منصه ظهور بکشانند.			این آیات مقطعی برای مخاطبین خاص و تخصصی که بر روی این آیات کار می‌کنند مناسب هستند.		تخصصی
این‌گونه آیات برای هر دو نوع فردی و حکمرانی مناسب هستند. برای حکمرانی مناسب هستند؛ زیرا حکومت با بررسی آیات می‌تواند برای آن برنامه‌ریزی کند و برای فردی مناسب هستند زیرا خود فرد هم باتوجه‌به آیت می‌داند این موضوع در آینده برایش اتفاق می‌افتد.			نوع مخاطبین این آیات همان‌گونه که به‌صورت لفظی آماده است، برای مخاطبینی با نوع ویژگی خاص مثل اهل یقین بودن است.		
این‌گونه آیات که مربوط به حال می‌شوند برای اثرگذاری فردی و نهایتاً اجتماعی افراد مناسب هستند؛ زیرا فرد به‌خاطر کثرت برخورد به‌راحتی می‌تواند با آنها ارتباط بگیرد. همچنین این‌گونه آیات دائمی برای جامعه‌های غیرایمانی که تازه می‌خواهند			این آیات برای عموم مردم مناسب هستند که به صورت مداوم با آنها در ارتباط هستند.		
			با توجه که این آیات در یک بازه خاصی هستند دسترسی آنها برای مخاطب کمی سخت‌تر است.		عمومی
			این‌گونه آیات از دسترسی به این‌گونه آیات تقریباً برای عموم مردم محال است و فقط برای مخاطبین خاص است.		
			این‌گونه آیات از سختی بیشتری نسبت به دو گروه بعدی برخوردار هستند؛ زیرا پژوهشگران عادی نیز ممکن است نتوانند این آیات را درک کنند.		
			این‌گونه آیات برای عموم مردم مناسب هستند؛ زیرا خودشان می‌بینند و می‌توانند با آن ارتباط برقرار کنند.		عمومی
			این آیات که مردم در حال حاضر با آنها برخورد می‌کنند برایشان قابل دسترسی بیشتری دارند؛ ولی این نکته		

شاخص‌های مخاطب			شاخص‌های پژوهشگر					
سطح اثرگذاری		گستره مخاطبین		سهولت دسترسی			سهولت پژوهش	
حکمرانی	اجتماعی	فردی	تخصصی	عمومی				
		ایمان بیاورند نیز بسیار مناسب هستند.		هم وجود دارد؛ چون مدام برخورد دارند بدون التفات دادن متوجه آنها نمی‌شوند.				
		این آیات مقطعی که مربوط به گذشته هستند برای لایه حکمرانی بسیار مناسب هستند؛ زیرا اگر آیه بالاسری این‌گونه آیات‌ها را شناسایی کنند می‌توانند با تکرار شرایط آن آیت دوباره این آیه را به منصفه ظهور بکشانند.		این آیات برای مخاطبین تخصصی که اهل پژوهش و تدبرند مناسب هستند.	دسترسی این‌گونه آیات برای عموم مردم سخت‌تر است و به تبع نیازمند فعالیت بیشتری نسبت به آیات حال است.	این‌گونه آیات‌ها برای اهل تدبیر و اهل پژوهش مناسب هستند؛ زیرا نیاز به بررسی و پژوهش دارد.	مصادیقی	
		سطح تأثیرگذاری این آیات معمولاً فردی است.		گستره مخاطبین در این آیات عموم مردم هستند؛ زیرا از پیچیدگی کمتری نسبت به آیات محیطی برخوردار هستند.	دسترسی به این آیات برای هر دو گروه مردم و متخصصین آسان است؛ لذا برای عامه مردم که نمی‌توانند پژوهش کنند این‌گروه از	پژوهش بر روی آیات مصداقی بسیار آسان‌تر از پژوهش بر روی آیات ظرفی است؛ زیرا در آیات ظرفی مخاطب باید کل ظرف را درک کند؛ لذا	مصادیقی	انواع ظرف تحقیق

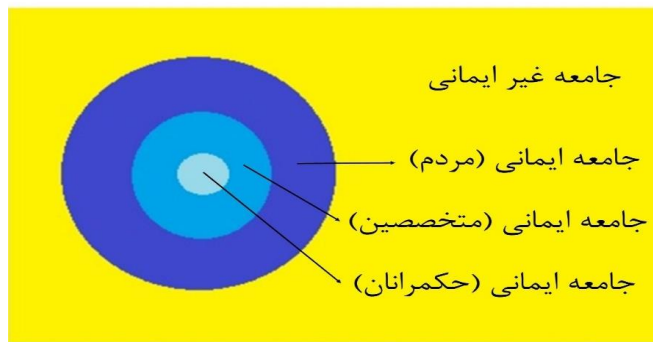
شاخص‌های مخاطب			شاخص‌های پژوهشگر		سهولت پژوهش	سهولت دسترسی
سطح اثرگذاری			گستره مخاطبین			
حکمرانی	اجتماعی	فردی	تخصصی	عمومی		
					برای عموم مردم این‌گونه آیات پیشنهاد می‌شوند.	آیات توصیه می‌شود.
					این آیات به توجه به اینکه باید کل موضوع آیت را درک کنند، از پیچیدگی خاصی برخوردار هستند. که این کار با تلاوت تصویرپرداز همراه باشد که کار تخصصی و مخصوص متخصصین است.	چون گزارش خلاصه‌ای از این آیات انجام گرفته است؛ لذا دسترسی به این آیات وجود ندارد و همین کار پژوهش را سخت می‌کند؛ لذا در این آیات دسترسی سخت‌تر است و به متخصصین پیشنهاد می‌شود.
			گستره مخاطبین در این آیات متخصصین هستند؛ زیرا نیازمند تحقیق و پژوهش و کار تخصصی است.			سطح اثرگذاری این آیات در اجتماع و حکمرانی بسیار بیشتر است.

محتوی (ظرفی)

تحلیل جدول بر اساس معیارهای گفتمان‌سازی

باتوجه به اینکه جهان دارای ادیان گوناگون است، این پژوهش ناظر به جامعه جهانی، مخاطبان

را در مرحله اول به دو گروه جامعه ایمانی و جامعه غیرایمانی تقسیم کرده است. منظور از جامعه ایمانی جامعه‌ای است که مفاهیم دینی اسلام به آنها منتقل شده باشد. چون قرآن کریم در زمان رسول‌الله (صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم) نازل گردید و تقسیم به شیعه و سنی و گرایش‌های مختلف در اهل سنت مثل حنبلی، شافعی و... بعد از پیامبر اکرم (صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم) و عصر نزول قرآن کریم بود، تقسیم‌بندی گرایش‌های مذهبی در این تقسیم‌بندی نمی‌گنجد و در مرحله دوم جامعه ایمانی خود به سه سطح تقسیم شده است. مرحله عموم مردم، متخصصین و حکمرانان که البته تقسیم‌بندی‌های مختلف دیگری هم قابل فرض است؛ ولی باتوجه به اینکه کار روی آیت به چه هدفی صورت می‌گیرد این تقسیم‌بندی به صورت عموم مردم، متخصصین آن پدیده و حکمرانان صورت گرفت.

شکل ۳. جامعه جهانی براساس تقسیم‌بندی کاربرد آیات

نوع مناسب آیات برای گفت‌مان‌سازی برای

۱. عموم مردم جامعه در جامعه غیرایمانی

با توجه به اینکه آیات آفاقی نیاز به مقدمات، دسترسی خاص و پژوهش‌های ویژه ندارد، این آیات برای جامعه‌ای که ایمانی نیست و مقدمات این آیات مطرح نشده است بسیار مناسب هستند. آیات دائمی که فقط مربوط به مقطع خاصی نمی‌شوند، برای جامعه غیرایمانی مناسب هستند؛ زیرا به صورت مداوم در حال تکرار است و فرد هر زمان که به آن التفات پیدا کند می‌تواند متوجه آیت شود. در درجه دوم آیات مقطعی نوع زمان حال برای این‌گونه جامعه مناسب هستند؛ زیرا افراد حال حاضر با این موضوعات بهتر ارتباط می‌گیرند و با ایجاد حس همسانی (یک اصطلاح مثل همدردی است) بقیه را بیشتر همراه می‌کنند.

همچنین از بین مصداقی بودن و محیطی بودن، با توجه به اینکه محیطی بودن نیاز به درک مقدمات و درک بیشتر دارد، نوع موردنیاز این گروه آیات مصداقی است. با توجه تحلیل ارائه‌شده گروه آیات مناسب این مخاطبین به ترتیب زیر است:

۱. آیات آفاقی، دائمی، مصداقی؛

۲. آیات آفاقی، مقطعی نوع حال، مصداقی.

۲. عموم مردم جامعه در جامعه ایمانی

با توجه به اینکه آیات انفسی مقدماتی دارند، این آیات برای جامعه ایمانی بسیار مناسب هستند؛ زیرا این مقدمات برای جامعه کم‌کم مطرح شده است. همچنین سهولت پژوهش و سهولت دسترسی در این جامعه برای مخاطب بیشتر است؛ زیرا در این جامعه افراد قبلی نیز در این موضوع گام برداشته‌اند و تولیدات آنها نیز در دسترس افراد وجود دارد. همچنین از بین مصداقی بودن و محیطی بودن، با توجه به اینکه محیطی بودن نیاز به درک مقدمات و درک بیشتر دارد، نوع موردنیاز این گروه آیات مصداقی است.

با توجه تحلیل ارائه شده گروه آیات مناسب این مخاطبین به ترتیب زیر است:

۱. آیات انفسی، دائمی یا مقطعی حال، مصداقی؛

۲. آیات انفسی، مقطعی، گذشته، مصداقی.

۳. متخصصین علمی جامعه ایمانی

با توجه به اینکه این گروه متخصصین اهل تدبر و پژوهش هستند، آیات مربوط به آیات انفسی که مربوط به گذشته هستند توصیه می‌شوند؛ چون در جامعه ایمانی بودند نیاز به گذراندن مقدمات ایمانی برای درک آیات انفسی ندارند. از طرفی به‌خاطر تخصصی که دارند سطح آیات آفاقی نسبتاً برای آنها پایین به‌نظر می‌رسد؛ لذا بهترین گروه برای این دسته آیات انفسی است و از بین مقطع‌های زمانی مقطع حال در دسترس همگان است. ولی این گروه با توجه به تخصصی که دارند مقطع گذشته برایشان بهتر است؛ زیرا از راه تدبر و پژوهش که راهشان است به این آیات می‌رسند. در مورد محیطی و مصداقی بودن این آیات برای متخصصین علمی جامعه هم پیشنهاد آیات محیطی می‌شود؛ زیرا این آیات با توجه به اینکه نیاز به کار پژوهشی بیشتر و در نتیجه ارائه مفاهیم بیشتر و سنگین‌تری می‌دهد؛ لذا آیات محیطی (ظرفی) مناسب متخصصین بوده و از بین آیات محیطی که این گروه مخاطب با آن برخورد دارند، با توجه به تخصصشان نوع آیات محیطی در پهنه و آیات محیطی مجرای توصیه می‌شود و هیچ‌کدام اولویتی بر دیگری ندارد.

با توجه به تحلیل ارائه شده گروه آیات مناسب این مخاطبین به ترتیب زیر است:

۱. آیات انفسی، مقطع گذشته، محیطی (ظرفی)، در پهنه و مجرای؛

۲. آیات انفسی، مقطع حال، محیطی (ظرفی)، در پهنه و مجرای.

۴. مسئولین جامعه ایمانی برای حکمرانی

این دسته از مخاطبین که به دنبال ارائه الگویی برای حکمرانی و اداره جامعه هستند، باید از الگوهای برای حکمرانی استفاده کنند که در گذشته تکرار شده و در آینده هم تکرار بشوند. چیزی که در پژوهش‌های گذشته به آن تصریح شده است این است که آیات تکرارپذیر هستند؛ ولی نکته‌ای که اینجا باعث تمایز می‌شود این است که آیا همه آیات می‌توانند برای حکمرانی مناسب باشند؟ که در این صورت آیات آفاقی در درجه بعدی قرار می‌گیرند و آیات انفسی باید در اولویت قرار بگیرند. در بین این گروه از سه مقطع گذشته، حال و آینده بهترین مقطع زمانی برای بررسی حکمرانان، آنهایی است که مربوط به آینده است. زیرا باید برای آینده حکومت برنامه‌ریزی و تدبیر کنند و بعد از مقطع زمانی آینده برای حکمرانان، مقطع زمانی گذشته است که بررسی محتوای آیت بتواند الگویی برای تکرار آیت ایجاد کند. در مورد آیات محیطی و مصداقی هم باید گفته شود که آیات مصداقی به دلیل اینکه نمی‌توانند آن تصویر و الگو را بسازند برای تطبیق به جامعه و حکمرانی مناسب نمی‌باشند. لذا پیشنهاد برای این قبیل از مخاطبان، آیات محیطی (ظرفی) است و از بین آیات محیطی با توجه به اینکه مخاطب باید بتواند آن را برای آیات جامعه به کار ببندد نوع آیات محیطی مجرای پیشنهاد می‌شود.

با توجه تحلیل ارائه شده گروه آیات مناسب این مخاطبین به ترتیب زیر است:

۱. آیات انفسی، مقطعی آینده، محیطی (ظرفی)، مجرای؛

۲. آیات انفسی، مقطعی گذشته، محیطی (ظرفی)، مجرای.

جمع‌بندی و نتیجه‌گیری

برای گفت‌مان‌سازی آیات می‌توان به ویژگی‌های لغوی خود آیات و کلماتی که کنار آنها آمده پرداخت. که از جمله این ویژگی‌ها، ویژگی‌های لفظی و معنایی است.

بر این اساس آیات با توجه به گروه‌ها و ویژگی‌های مخاطبین، فردی و جمعی، محیطی و مصداقی، آفاقی و انفسی، دائمی و مقطعی بودن و زمان وقوع، دنیایی و فراتر از دنیا و محیطی و مصداقی بودن مورد تقسیم قرار می‌گیرند.

سپس خبرگان با بررسی مؤلفه‌هایی که تأثیر بر گفت‌مان‌سازی دارند؛ مانند شاخص‌های

پژوهشگر که شامل سهولت پژوهش و سهولت دسترسی می‌شود و شاخص‌های مخاطب که شامل گستره مخاطبین عمومی و تخصصی و سطح اثرگذاری فردی، اجتماعی و حکمرانی می‌شود، رابطه ویژگی‌های آیات پدیداری تصریح شده و این مؤلفه‌ها را مشخص می‌کنند. در نهایت جمع‌بندی از آیات براساس نوع مخاطبین مشخص می‌گردد.

جدول ۴. جدول دسته‌بندی آیات مناسب گفتمان‌سازی برای مخاطبین

عموم مردم جامعه در جامعه ایمانی	عموم مردم جامعه غیرایمانی
آیات انفسی، دائمی یا مقطعی حال، مصداقی آیات انفسی، مقطعی، گذشته، مصداقی	آیات آفاقی، دائمی، مصداقی، آیات آفاقی، مقطعی نوع حال، مصداقی
حکمرانان در جامعه ایمانی	متخصصین علمی جامعه ایمانی
آیات انفسی، مقطعی آینده، محیطی، مجرایی آیات انفسی، مقطعی گذشته، محیطی، مجرایی	آیات انفسی، مقطع گذشته، محیطی، در پهنه و مجرایی آیات انفسی، مقطعی حال، محیطی، در پهنه و مجرایی

پیشنهادها

برای اینکه بتوان این مسیر پژوهشی را ادامه داد موارد ذیل جهت پژوهش پیشنهاد می‌گردد:

۱. تبیین دینی آیات پدیداری تصریح شده قرآن کریم در منابع اسلامی چیست؟
۲. تبیین هستی‌شناسانه آیات پدیداری تصریح شده قرآن کریم در علوم روز چیست؟
۳. الگوی تکرارشدن آیات پدیداری تصریح شده در مورد مصادیق قوم کافرین چه مواردی است؟
۴. ذوالآیه آیات پدیداری تصریح شده قرآن کریم در چیست؟

همچنین تمام موارد موجود در جدول شماره (۶) که در پیوست شماره (۲) آمده است می‌تواند به‌عنوان موضوع پژوهشی تحت عنوان بررسی پدیدارشناسانه آیه مورد بررسی و پژوهش قرار بگیرند.

فهرست منابع

الف) منابع فارسی

- قرآن کریم، ترجمه آیت‌الله مکارم شیرازی.
- احمدیان، مهدی؛ پدرام، عبدالرحیم و زالی، سلمان (۱۳۹۴). طراحی الگوی اولویت‌گذاری پابرجا در صنایع راهبردی. فصلنامه بهبود مدیریت، مؤسسه آموزشی و تحقیقاتی صنایع دفاعی.
- احمدیان، مهدی؛ ذوالفقارزاده، محمدمهدی و علی‌اصغر پورعزت (۱۳۹۵). تحلیلی انتقادی و راهبردی بر پیش‌فرض‌های مدون دانش آینده‌پژوهی. فصلنامه راهبرد، ۲۶ (۸۴).
- بشیر، حسن (۱۳۸۴). تحلیل گفت‌وگو در چینه‌ای برای کشف ناگفته‌ها. انتشارات دانشگاه امام صادق (علیه‌السلام)، تهران، چاپ چهارم.
- بوداقتی، جمال؛ خلیلی، محسن و حیدری، اکبر (۱۴۰۰). روندپژوهی تاریخی و آینده‌فدرالیسم عراق. فصلنامه ژئوپلیتیک، ۱۷ (۱)، ۸۴-۱۱۵.
- پهلوان، منصور و دهقانی، مهدیه (۱۳۹۴). گونه‌گون آیه در قرآن. فصلنامه سراج منیر، ۶ (۱۸).
- تون ای، وندیک (۱۳۷۴). تحلیل و گفت‌وگو خبر. ترجمه حسن نورایی بیدخت، رسانه، ۶ (۳).
- دانایی‌فرد، حسن و امامی، سید مجتبی (۱۳۸۶). استراتژی‌های پژوهش کیفی: تاملی بر نظریه‌پردازی داده‌بنیاد. اندیشه مدیریت راهبردی، ۱ (۲).
- رامیار، محمود (۱۳۹۵). تاریخ قرآن. مؤسسه انتشارات امیرکبیر، چاپ پانزدهم.
- زرقانی، محمد عبدالعظیم (۱۴۱۶ق). مناهل العرفان فی علوم قرآن. بیروت دارالفکر، چاپ اول ج ۱، ناشر: پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی.
- زرقانی، محمد عبدالعظیم (بدون تاریخ). مناهل العرفان فی علوم القرآن. ج ۲، دار احیاء التراث العربی، بیروت لبنان.
- زرقانی، محمد عبدالعظیم و زمزلی، فواز احمد (۱۴۱۵ق، ۱۹۹۵م). مناهل العرفان فی علوم القرآن. ج ۲، بیروت - لبنان: دارالکتب العربی.
- سلیمان‌پور، علی و اکبری، امیر (۱۳۹۴). بررسی نظام تمدن‌سازی اسلامی در قرآن کریم (با بهره‌گیری از رویکرد تحلیل گفت‌وگو). دانشگاه آزاد اسلامی واحد بجنورد، شماره ۱۲۸.
- سلیمانی، مجید و وفا، جعفر (۱۳۹۸). الگوی گفت‌وگو سازی مقاومت از منظر قرآن. دوفصلنامه علمی - پژوهشی پاسداری فرهنگی انقلاب اسلامی دانشکده علوم انسانی اسلامی و قدرت نرم دانشگاه افسری و تربیت پاسداری امام حسین (ع)، تهران، ۹ (۲۰)، ۶۶-۳۱.
- صادقی نبوی، رقیه و سادات میری اقدم، فاطمه (۱۳۹۸). شیوه‌های گفت‌وگو سازی قرآن و سنت در ارتباط با تکریم شخصیت زنان. دوفصلنامه تفسیر پژوهی، ۶ (۱۱)، ۱-۱۶۰.
- موسوی اندرزلی، نرجس و آذرنوش، آذرتاش (۱۳۸۹). مفاهیم آیه در دوره پیش از اسلام: تبارشناسی و معناشناسی. نشریه الجمعیه العلمیه الایرانیه للغه العربیه و آداب‌ها، ۶ (۱۷)، ۱۰۵-۶۳.

- میرزاجانی بیجارسی، معصومه؛ صادقی نیری، رقیه و عبدالرحیمی، علیرضا (۱۳۹۸). گفتمان‌سازی قرآن در جهت مبارزه با رشوه و آسیب‌های اجتماعی ناشی از آن. سلامت/اجتماعی، ۶ (۳)، ۳۷۰-۳۵۷.
- نصیرپور، غلامرضا و حکیمی، علی (۱۴۰۰). الزامات سامانه‌های موشکی زمین‌به‌زمین کوتاه‌برد نراجا در مقابله با تهدیدات منطق‌های آینده. دانشگاه فرماندهی و ستاد آجا، تهران.

(ب) منابع انگلیسی

- Braun, V. & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3, 77-10.
- Clarke, V. & Braun, V. (2013) Teaching thematic analysis: Overcoming challenges and developing strategies for effective learning. *The Psychologist*, 26(2), 120-123.
- Laclau, E and Mouffe, C, *Recasting marxism in James martin (2002): Antonio Gramsci, critical Assesment of leading Political philosophers (2002) Voutledge. P 140.*
- Laclau, E, Mouffe, C. (1985). *Hegemony and Socialist Strategy: Towards a Radical Democratic Politics. London: Verso. P 111*
- Gelman, Richard (2012). Pulp revascularization in an immature necrotic tooth: a case report, *National Library of Medicine*, 2012 Nov-Dec;34(7):496-9.

(ج) وبسایت‌ها

- خامنه‌ای (مدظله‌العالی)، سید علی (۱۳۹۰). بیانات رهبر معظم انقلاب اسلامی در سومین نشست اندیشه‌های راهبردی با موضوع زن و خانواده. برگرفته از <https://www.leader.ir/fa/speech/9000>
- خامنه‌ای (مدظله‌العالی)، سید علی (۱۳۹۱). دیدار شرکت‌کنندگان در اجلاس بین‌المللی اساتید دانشگاه‌ها و بیداری اسلامی با رهبر انقلاب. برگرفته از <https://farsi.khamenei.ir/news-content?id=21739>

پیوست ۱:

در این پیوست در جدول شماره ۵ محتواهای اولیه برای فرایند شناسایی و کدگذاری آیات آمده است، این محتوا به‌عنوان منبع اولیه می‌تواند برای بررسی‌های دیگر مورد استفاده قرار بگیرد. لذا به‌عنوان یک پیوست در خارج از مقاله آمده است.

جدول ۵. جدول داده‌های اولیه روش تحلیل محتوای کیفی

کد	آیه
C1	﴿البقره ۷۳﴾ فَقُلْنَا اضْرِبُوهُ بِبَعْضِهَا ۗ كَذَّبَ لِكَ يَحْيَى اللّٰهُ الْمَوْتَى ۗ وَبَرِيكُمْ آيَاتِهِ لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ
C2	﴿البقره ۱۶۴﴾ إِنَّ فِي خَلْقِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاخْتِلَافِ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ وَالْفُلْكِ الَّتِي تَجْرِي فِي الْبَحْرِ بِمَا يَنْفَعُ النَّاسَ وَمَا أَنْزَلَ اللَّهُ مِنَ السَّمَاءِ مِنْ مَاءٍ فَأَحْيَا بِهِ الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا وَبَثَّ فِيهَا مِنْ كُلِّ دَابَّةٍ وَتَصْرِيفِ الرِّيَّاحِ وَالسَّحَابِ الْمُسَخَّرِ بَيْنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ لآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يَعْقِلُونَ
C3	﴿البقره ۲۱۹﴾ يَسْأَلُونَكَ عَنِ الْخَمْرِ وَالْمَيْسِرِ ۗ قُلْ فِيهِمَا إِثْمٌ كَبِيرٌ وَمَنْفَعٌ لِلنَّاسِ وَإِثْمُهُمَا أَكْبَرُ مِنْ نَفْعِهِمَا ۗ وَيَسْأَلُونَكَ مَاذَا يُنْفِقُونَ قُلِ الْمَعْفَى ۗ كَذَلِكَ بَيِّنُ اللَّهُ لَكُمْ الْآيَاتِ لَعَلَّكُمْ تَتَفَكَّرُونَ
C4	﴿البقره ۲۵۹﴾ أَوْ كَالَّذِي مَرَّ عَلَىٰ قَرْيَةٍ وَهِيَ خَاوِيَةٌ عَلَىٰ عُرُوشِهَا قَالَ أَتَىٰ يَحْيَىٰ هَذِهِ اللَّهُ بَعْدَ مَوْتِهَا ۗ فَأَمَاتَهُ اللَّهُ مِائَةَ عَامٍ ثُمَّ بَعَثَهُ ۗ قَالَ كَمْ لَبِثْتَ ۗ قَالَ لَبِثْتُ يَوْمًا أَوْ بَعْضَ يَوْمٍ ۗ قَالَ بَلْ لَبِثْتَ مِائَةَ عَامٍ فَانظُرْ إِلَىٰ طَعَامِكَ وَشَرَابِكَ لَمْ يَتَسَنَّهْ ۗ وَانظُرْ إِلَىٰ حِمَارِكَ وَلِنَجْعَلَكَ آيَةً لِّلنَّاسِ ۗ وَانظُرْ إِلَىٰ الْعِظَامِ كَيْفَ نُنشِزُهَا ثُمَّ نَكْسُوهَا لَحْمًا ۗ فَلَمَّا تَبَيَّنَ لَهُ قَالَ أَعْلَمُ أَنَّ اللَّهَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ
C5	﴿البقره ۲۶۶﴾ أَبُودْ أَحَدِكُمْ أَنْ تَكُونَ لَهُ جَنَّةٌ مِنْ نَخِيلٍ وَأَعْنَابٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ لَهُ فِيهَا مِنْ كُلِّ الثَّمَرَاتِ وَأَصَابَهُ الْكِبَرُ وَلَهُ ذُرِّيَةٌ ضُعَفَاءُ فَأَصَابَهَا إِعْصَابٌ فِيهَا نَارٌ فَاحْتَرَقَتْ ۗ كَذَلِكَ بَيِّنُ اللَّهُ لَكُمْ الْآيَاتِ لَعَلَّكُمْ تَتَفَكَّرُونَ
C6	﴿ال عمران ۱۳﴾ قَدْ كَانَ لَكُمْ آيَةٌ فِي فِئَتَيْنِ الْتَقَتَا ۗ فِئَةٌ تُقَاتِلُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَأُخْرَىٰ كَافِرَةٌ يَرَوْنَهُمْ مِثْلِهِمْ رَأَى الْعَيْنِ ۗ وَاللَّهُ يُؤَيِّدُ بِنَصْرِهِ مَنْ يَشَاءُ ۗ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَعِبْرَةً لِّأُولِي الْأَبْصَارِ
C7	﴿ال عمران ۴۹﴾ وَرَسُولًا إِلَىٰ بَنِي إِسْرَائِيلَ أَنِّي قَدْ جِئْتُكُمْ بِآيَةٍ مِنْ رَبِّكُمْ أَنِّي أَخْلَقُ لَكُمْ مِنَ الطِّينِ كَهَيْئَةِ الطَّيْرِ فَأَنْفُخُ فِيهِ فَيَكُونُ طَيْرًا بِإِذْنِ اللَّهِ وَأَبْرَأُ الْأَكْمَةَ وَالْأَبْرَصَ وَأُحْيِي الْمَوْتَىٰ بِإِذْنِ اللَّهِ وَأُنَبِّئُكُمْ بِمَا تَأْكُلُونَ وَمَا تَدْخُرُونَ فِي بُيُوتِكُمْ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لآيَةً لِّكُمْ إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ
C8	﴿ال عمران ۱۰۳﴾ وَاعْتَصِمُوا بِحَبْلِ اللَّهِ جَمِيعًا وَلَا تَفَرَّقُوا وَاذْكُرُوا نِعْمَتَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ إِذْ كُنْتُمْ أَعْدَاءً فَأَلَّفَ بَيْنَ قُلُوبِكُمْ فَأَصْبَحْتُمْ بِنِعْمَتِهِ إِخْوَانًا وَكُنْتُمْ عَلَىٰ شَفَا حُفْرَةٍ مِنَ النَّارِ فَأَنْقَذَكُمْ مِنْهَا كَذَٰلِكَ بَيِّنُ اللَّهُ لَكُمْ آيَاتِهِ لَعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ
C9	﴿ال عمران ۱۹۰﴾ إِنَّ فِي خَلْقِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاخْتِلَافِ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ لآيَاتٍ لِّأُولِي الْأَلْبَابِ
C10	﴿المائدة ۷۵﴾ مَا الْمَسِيحُ ابْنُ مَرْيَمَ إِلَّا رَسُولٌ قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِهِ الرُّسُلُ وَأُمُّهُ صِدِّيقَةٌ ۗ كَانَا يَأْكُلَانِ الطَّعَامَ ۗ انظُرْ كَيْفَ تَبَيَّنُ

		لَهُمُ الْآيَاتِ ثُمَّ انظُرْ أَتَىٰ يُؤْفَكُونَ
C11	﴿الانعام ۶۵﴾	قُلْ هُوَ الْقَادِرُ عَلَىٰ أَنْ يَبْعَثَ عَلَيْكُمْ عَذَابًا مِنْ فَوْقِكُمْ أَوْ مِنْ تَحْتِ أَرْجُلِكُمْ أَوْ يَلْبِسَكُمْ شِيْعًا وَيَذِيقَ بَعْضَكُمْ بَأْسَ بَعْضٍ ۗ انظُرْ كَيْفَ نُصَرِّفُ الْآيَاتِ لَعَلَّهُمْ يَفْقَهُونَ
C12	﴿الانعام ۹۷﴾	وَهُوَ الَّذِي جَعَلَ لَكُمْ النُّجُومَ لِتَهْتَدُوا بِهَا فِي ظُلُمَاتِ الْبَرِّ وَالْبَحْرِ ۗ قَدْ فَصَّلْنَا الْآيَاتِ لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ
C13	﴿الانعام ۹۸﴾	وَهُوَ الَّذِي اثْنَأْتُمْكَمُ مِنْ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ فَمُسْتَقَرٌّ وَمُسْتَوْدَعٌ ۗ قَدْ فَصَّلْنَا الْآيَاتِ لِقَوْمٍ يَفْقَهُونَ
C14	﴿الأعراف ۳۲﴾	قُلْ مَنْ حَرَّمَ زِينَةَ اللَّهِ الَّتِي أَخْرَجَ لِعِبَادِهِ وَالطَّيِّبَاتِ مِنَ الرِّزْقِ ۗ قُلْ هِيَ لِلَّذِينَ آمَنُوا فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا خَالِصَةً يَوْمَ الْقِيَامَةِ ۗ كَذَلِكَ نُفَصِّلُ الْآيَاتِ لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ
C15	﴿الأعراف ۵۸﴾	وَهُوَ الَّذِي يُرْسِلُ الرِّيَّاحَ بُشْرًا بَيْنَ يَدَيْ رَحْمَتِهِ حَتَّىٰ إِذَا أَقَلَّتْ سَحَابًا ثِقَالًا سُقْنَاهُ لِبَلَدٍ مَيِّتٍ فَأَنْزَلْنَا بِهِ الْمَاءَ فَأَخْرَجْنَا بِهِ مِنْ كُلِّ الثَّمَرَاتِ كَذَلِكَ نُخْرِجُ الْمَوْتَىٰ لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ وَالْبَلَدِ الطَّيِّبِ يَخْرُجُ نَبَاتُهُ بِإِذْنِ رَبِّهِ وَالَّذِي خَبَتْ لَا يَخْرُجُ إِلَّا نَكْدًا كَذَلِكَ نُصَرِّفُ الْآيَاتِ لِقَوْمٍ يَشْكُرُونَ
C16	﴿اعراف ۷۳﴾	وَإِلَىٰ ۗ تَمُودَ أَخَاهُمْ صَالِحًا ۗ قَالَ يَا قَوْمِ اعْبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُمْ مِنْ إِلَهٍ غَيْرُهُ ۗ قَدْ جَاءَتْكُمْ بَيِّنَةٌ مِنْ رَبِّكُمْ ۗ هَذِهِ نَاقَةُ اللَّهِ لَكُمْ آيَةٌ ۗ فَذَرُوهَا تَأْكُلْ فِي أَرْضِ اللَّهِ ۗ وَلَا تَمْسُوهَا بِسُوءٍ فَيَأْخُذَكُمْ عَذَابُ أَلِيمٍ
C17	﴿اعراف ۱۳۳﴾	فَارْسَلْنَا عَلَيْهِمُ الطُّوفَانَ وَالْجَرَادَ وَالْمَلَّ وَالضَّفَادِعَ وَالْدَّمَ آيَاتٍ مُفَصَّلَاتٍ فَاسْتَكْبَرُوا وَكَانُوا قَوْمًا مُجْرِمِينَ
C18	﴿يونس ۵﴾	هُوَ الَّذِي جَعَلَ الشَّمْسُ ضِيَاءً وَالْقَمَرَ نُورًا وَقَدَرَهُ مَنَازِلَ لِتَعْلَمُوا عَدَدَ السِّنِينَ وَالْحِسَابَ ۗ مَا خَلَقَ اللَّهُ ذَٰلِكَ إِلَّا بِالْحَقِّ ۗ يُفَصِّلُ الْآيَاتِ لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ
C19	﴿يونس ۶﴾	إِن فِي اخْتِلَافِ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ وَمَا خَلَقَ اللَّهُ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ لآيَاتٍ لِقَوْمٍ يَتَّقُونَ
C20	﴿يونس ۲۴﴾	إِنَّمَا مِثْلُ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا كَمَا أَنْزَلْنَاهُ مِنَ السَّمَاءِ فَاخْتَلَطَ بِهِ نَبَاتُ الْأَرْضِ مِمَّا يَأْكُلُ النَّاسُ وَالْأَنْعَامُ حَتَّىٰ إِذَا أَخَذَتِ الْأَرْضُ زُخْرُفَهَا وَازْبَيَّتْ وَظَنَّ أَهْلُهَا أَنَّهُمْ قَادِرُونَ عَلَيْهَا أَتَاهَا أَمْرًا لَيْلًا أَوْ نَهَارًا فَجَعَلْنَاهَا حَصِيدًا كَأَن لَّمْ تَغْنَبْ بِالْأَمْسِ ۗ كَذَلِكَ نُفَصِّلُ الْآيَاتِ لِقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ
C21	﴿يونس ۶۷﴾	هُوَ الَّذِي جَعَلَ لَكُمْ اللَّيْلَ لِتَسْكُنُوا فِيهِ وَالنَّهَارَ مُبْصِرًا ۗ إِن فِي ذَٰلِكَ لآيَاتٍ لِقَوْمٍ يَسْمَعُونَ
C22	﴿يونس ۹۲﴾	فَالْيَوْمَ نُنَجِّيكَ بِيَدِنَا لِنَكُونَ لِمَنْ خَلَقَ آيَةً ۗ وَإِنْ كَثِيرًا مِنَ النَّاسِ عَنْ آيَاتِنَا لَغَافِلُونَ
C23	﴿يونس ۱۰۱﴾	قُلِ انظُرُوا مَاذَا فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ ۗ وَمَا تُغْنِي الْآيَاتِ وَالنُّذُرُ عَنْ قَوْمٍ لَا يُؤْمِنُونَ
C24	﴿هود ۶۴﴾	وَيَا قَوْمِ هَذِهِ نَاقَةُ اللَّهِ لَكُمْ آيَةٌ فَذَرُوهَا تَأْكُلْ فِي أَرْضِ اللَّهِ وَلَا تَمْسُوهَا بِسُوءٍ فَيَأْخُذَكُمْ عَذَابٌ قَرِيبٌ
C25	﴿يوسف ۷﴾	لَقَدْ كَانَ فِي يُوسُفَ وَإِخْوَتِهِ آيَاتٍ لِلْمُتَلَكِّينَ
C26	﴿يوسف ۱۰۵﴾	وَكَأَيُّنَ مِنْ آيَةٍ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ يَمُرُّونَ عَلَيْهَا وَهُمْ عَنْهَا مُعْرِضُونَ

C27	﴿الرعد ۲﴾	اللَّهُ الَّذِي رَفَعَ السَّمَاوَاتِ بِغَيْرِ عَمَدٍ تَرَوْنَهَا ۗ ثُمَّ اسْتَوَىٰ عَلَى الْعَرْشِ ۗ وَسَخَّرَ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ ۗ كُلٌّ يَجْرِي لِأَجَلٍ مُّسَمًّى ۗ يُدَبِّرُ الْأَمْرَ يُفَصِّلُ الْآيَاتِ لَعَلَّكُمْ بَلْقَاءَ رَبِّكُمْ تَوْفَنُونَ
C28	﴿الرعد ۳﴾	وَهُوَ الَّذِي مَدَّ الْأَرْضَ وَجَعَلَ فِيهَا رَوَاسِيَ وَأَنْهَارًا ۗ وَمِنْ كُلِّ الثَّمَرَاتِ جَعَلَ فِيهَا زَوْجِينَ مِثْلَيْنِ ۗ يَغْشَى اللَّيْلَ النَّهَارَ ۗ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ
C29	﴿الرعد ۴﴾	وَفِي الْأَرْضِ قِطْعٌ مُّتَجَاوِرَاتٌ وَجَنَّاتٌ مِنْ أَعْنَابٍ وَزَرْعٌ وَنَخِيلٌ صِنُونًا وَغَيْرُ صِنُونًا يَسْقَىٰ بِمَاءٍ وَاحِدٍ وَنُقْضَلُ بَعْضُهَا عَلَىٰ بَعْضٍ فِي الْأَكْلِ ۗ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يَعْلَمُونَ
C30	﴿الحجر ۷۴ و ۷۵﴾	فَجَعَلْنَا عَلَيْهَا سَافِلَهَا وَأَمْطَرْنَا عَلَيْهِمْ حِجَارَةً مِنْ سِجِّيلٍ ۗ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَاتٍ لِّلْمُتَوَسِّمِينَ
C31	﴿حجر ۷۶ و ۷۷﴾	وَإِنهَا لِبَسِيبٍ مُّقِيمٍ ۗ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَةً لِّلْمُؤْمِنِينَ
C32	﴿النحل ۱۲﴾	وَسَخَّرَ لَكُمْ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ وَالشَّمْسَ وَالْقَمَرَ ۗ وَالنُّجُومَ مُسَخَّرَاتٍ بِأَمْرِهِ ۗ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يَعْلَمُونَ
C33	﴿نحل ۶۵﴾	وَاللَّهُ أَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَحْيَا بِهِ الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا ۗ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَةً لِّقَوْمٍ يَسْمَعُونَ
C34	﴿نحل ۶۷﴾	وَمِنْ ثَمَرَاتِ النَّخِيلِ وَالْأَعْنَابِ تَتَّخِذُونَ مِنْهُ سَكَرًا وَرِزْقًا حَسَنًا ۗ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَةً لِّقَوْمٍ يَعْلَمُونَ
C35	﴿نحل ۶۹﴾	ثُمَّ كَلَىٰ مِنْ كُلِّ الثَّمَرَاتِ فَاسْلُكِي سُبُلَ رَبِّكِ ذُلُلًا ۗ يَخْرُجُ مِنْ بَطُونِهَا شَرَابٌ مُّخْتَلَفٌ أَلْوَانُهُ فِيهِ شِفَاءٌ لِلنَّاسِ ۗ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَةً لِّقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ
C36	﴿النحل ۷۹﴾	أَلَمْ يَرَوْا إِلَى الطَّيْرِ مُسَخَّرَاتٍ فِي جَوِّ السَّمَاءِ مَا يُمْسِكُهُنَّ إِلَّا اللَّهُ ۗ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ
C37	﴿الإسراء ۱۲﴾	وَجَعَلْنَا اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ آيَاتَيْنِ ۗ فَمَحْوَا آيَةَ اللَّيْلِ وَجَعَلْنَا آيَةَ النَّهَارِ مُبْصِرَةً لِّتَبْتَغُوا فَضْلًا مِنْ رَبِّكُمْ وَلِتَعْلَمُوا عَدَدَ السِّنِينَ وَالْحِسَابَ ۗ وَكُلَّ شَيْءٍ فَصَّلْنَا تَفْصِيلًا
C38	﴿الإسراء ۵۹﴾	وَمَا مَنَعَنَا أَنْ نُرْسِلَ بِالْآيَاتِ إِلَّا أَنْ كَذَّبَ بِهَا الْأَوَّلُونَ ۗ وَآتَيْنَا ثَمُودَ النَّاقَةَ مُبْصِرَةً فَظَلَمُوا بِهَا ۗ وَمَا نُرْسِلُ بِالْآيَاتِ إِلَّا تَخْوِيفًا
C39	﴿الكهف ۱۷﴾	وَتَرَى الشَّمْسَ إِذَا طَلَعَتْ تَزَاوَرُ عَنْ كَهْفِهِمْ ذَاتَ الْيَمِينِ وَإِذَا غَرَبَتْ تَقَرَّبُ مِنْهُمْ ذَاتَ الشَّمَالِ وَهُمْ فِي فِجْوَةٍ مِنْهُ ۗ ذَٰلِكَ مِنْ آيَاتِ اللَّهِ ۗ مَنْ يَهْدِ اللَّهُ فَهُوَ الْمُهْتَدِ ۗ وَمَنْ يُضِلِلْ فَلَنْ تَجِدَ لَهُ وَلِيًا مُّرْشِدًا
C40	﴿مريم ۲۱﴾	قَالَ كَذَٰلِكَ قَالَ رَبُّكَ هُوَ عَلَىٰ هَيْنٍ ۗ وَلِنَجْعَلَهُ آيَةً لِلنَّاسِ وَرَحْمَةً مِنَّا ۗ وَكَانَ أَمْرًا مَقْضِيًّا
C41	﴿طه ۲۲﴾	وَاضْمُمْ يَدَكَ إِلَىٰ جَنَاحِكِ تَخْرُجُ بَيْضَاءَ مِنْ غَيْرِ سُوءٍ آيَةً أُخْرَىٰ ۗ
C42	﴿طه ۵۴﴾	كُلُوا وَارْعَوْا أَنْعَامَكُمْ ۗ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَاتٍ لِّأُولِي النُّهَىٰ ۗ

C43	﴿طه ۱۲۸﴾	أَتْلَمَ يَهْدِي لَهُمْ كَمْ أَهْلَكْنَا قَبْلَهُمْ مِنَ الْقُرُونِ يَمْشُونَ فِي مَسَاكِينِهِمْ ۗ إِنَّ فِي ذَلِكَ لآيَاتٍ لِّأُولِي النُّهَىٰ ۝
C44	﴿الانبيا ۳۲﴾	وَجَعَلْنَا السَّمَاءَ سَفًّا مَحْفُوظًا ۗ وَهُمْ عَنْ آيَاتِنَا مُعْرِضُونَ
C45	﴿الانبيا ۹۱﴾	وَأَلْتِي أَحْصَنَتْ فَرْجَهَا فَنَفَخْنَا فِيهَا مِنْ رُوحِنَا وَجَعَلْنَاهَا وَابِّهَا آيَةً لِلْعَالَمِينَ
C46	﴿المؤمنون ۲۹ و ۳۰﴾	وَقُلْ رَبِّ انزِلْنِي مُنزَلًا مُّبَارَكًا وَأَنْتَ خَيْرُ الْمُنزِلِينَ ۚ إِنَّ فِي ذَلِكَ لآيَاتٍ وَإِن كُنَّا لَمُبْتَلِينَ
C47	﴿المؤمنون ۵۰﴾	وَجَعَلْنَا ابْنَ مَرْيَمَ وَأُمَّهُ آيَةً وَآوَيْنَاهُمَا إِلَىٰ رَبْوَةٍ ذَاتِ قَرَارٍ وَمَعِينٍ
C48	﴿النور ۶۱﴾	لَيْسَ عَلَى الْأَعْمَىٰ حَرَجٌ وَلَا عَلَى الْأَعْرَجِ حَرَجٌ وَلَا عَلَى الْمَرِيضِ حَرَجٌ وَلَا عَلَىٰ أَنْفُسِكُمْ أَنْ تَأْكُلُوا مِنْ بُيُوتِكُمْ أَوْ بُيُوتِ آبَائِكُمْ أَوْ بُيُوتِ أُمَّهَاتِكُمْ أَوْ بُيُوتِ إِخْوَانِكُمْ أَوْ بُيُوتِ أَخَوَاتِكُمْ أَوْ بُيُوتِ أَعْمَامِكُمْ أَوْ بُيُوتِ عَمَّاتِكُمْ أَوْ بُيُوتِ أَخْوَالِكُمْ أَوْ بُيُوتِ خَالَاتِكُمْ أَوْ مَا مَلَكَتُمْ مَفَاتِحَهُ أَوْ صَدِيقِكُمْ ۗ لَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ أَنْ تَأْكُلُوا جَمِيعًا أَوْ أَشْتَاتًا ۗ فَإِذَا دَخَلْتُمْ بُيُوتًا فَسَلِّمُوا عَلَىٰ أَنْفُسِكُمْ تَحِيَّةً مِنْ عِنْدِ اللَّهِ مُبَارَكَةٌ طَيِّبَةٌ ۗ كَذَلِكَ يَبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمْ آيَاتِهِ لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ
C49	﴿فرقان ۳۷﴾	وَقَوْمِ نُوحٍ لَمَّا كَذَّبُوا الرُّسُلَ أَغْرَقْنَاهُمْ وَجَعَلْنَاهُمْ لِلنَّاسِ آيَةً ۗ وَاعْتَدْنَا لِلظَّالِمِينَ عَذَابًا أَلِيمًا
C50	﴿الشعراء ۶۷﴾	إِنَّ فِي ذَلِكَ لآيَةً ۗ وَمَا كَانَ أَكْثَرُهُمْ مُؤْمِنِينَ
C51	﴿الشعراء ۱۰۳﴾	إِنَّ فِي ذَلِكَ لآيَةً ۗ وَمَا كَانَ أَكْثَرُهُمْ مُؤْمِنِينَ
C52	﴿الشعراء ۱۲۱﴾	إِنَّ فِي ذَلِكَ لآيَةً ۗ وَمَا كَانَ أَكْثَرُهُمْ مُؤْمِنِينَ
C53	﴿الشعراء ۱۳۹﴾	فَكَذَّبُوهُ فَأَهْلَكْنَاهُمْ ۗ إِنَّ فِي ذَلِكَ لآيَةً ۗ وَمَا كَانَ أَكْثَرُهُمْ مُؤْمِنِينَ
C54	﴿الشعراء ۱۵۸﴾	فَأَخَذَهُمُ الْعَذَابُ ۗ إِنَّ فِي ذَلِكَ لآيَةً ۗ وَمَا كَانَ أَكْثَرُهُمْ مُؤْمِنِينَ
C55	﴿الشعراء ۱۷۴﴾	إِنَّ فِي ذَلِكَ لآيَةً ۗ وَمَا كَانَ أَكْثَرُهُمْ مُؤْمِنِينَ
C56	﴿الشعراء ۱۹۰﴾	إِنَّ فِي ذَلِكَ لآيَةً ۗ وَمَا كَانَ أَكْثَرُهُمْ مُؤْمِنِينَ
C57	﴿النمل ۱۲﴾	وَادْخُلْ يَدَكَ فِي جَيْبِكَ تَخْرُجَ بَيْضَاءَ مِنْ غَيْرِ سُوءٍ ۗ فِي تِسْعِ آيَاتٍ إِلَىٰ فِرْعَوْنَ وَقَوْمِهِ ۗ إِنَّهُمْ كَانُوا قَوْمًا فَاسِقِينَ
C58	﴿النمل ۵۲﴾	فَتَلَكَّ بُيُوتُهُمْ خَاوِيَةً بِمَا ظَلَمُوا ۗ إِنَّ فِي ذَلِكَ لآيَةً لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ
C59	﴿النمل ۸۶﴾	أَلَمْ يَرَوْا أَنَّا جَعَلْنَا اللَّيْلَ لَيْسَكُنَا فِيهِ وَالنَّهَارَ مُبْصِرًا ۗ إِنَّ فِي ذَلِكَ لآيَاتٍ لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ
C60	﴿العنكبوت ۱۵﴾	فَاتَّجِنَّا وَأَصْحَابَ السَّفِينَةِ وَجَعَلْنَاهَا آيَةً لِلْعَالَمِينَ
C61	﴿العنكبوت ۲۴﴾	فَمَا كَانَ جَوَابَ قَوْمِهِ إِلَّا أَنْ قَالُوا اقْتُلُوهُ أَوْ حَرِّقُوهُ فَأَنْجَاهُ اللَّهُ مِنَ النَّارِ ۗ إِنَّ فِي ذَلِكَ لآيَاتٍ لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ

C62	﴿العنکبوت ۳۵﴾	وَلَقَدْ تَرَكْنَا مِنْهَا آيَةً بَيِّنَةً لِقَوْمٍ يَعْقِلُونَ
C63	﴿العنکبوت ۴۴﴾	خَلَقَ اللَّهُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ بِالْحَقِّ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً لِّلْمُؤْمِنِينَ
C64	﴿الروم ۲۰﴾	وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَكُمْ مِنْ تُرَابٍ ثُمَّ إِذَا أَنْتُمْ بَشَرٌ تَنْتَشِرُونَ
C65	﴿الروم ۲۲﴾	وَمِنْ آيَاتِهِ خَلْقُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاخْتِلَافُ أَلْسِنَتِكُمْ وَالْوَالِدَاتِ إِذَا فِي ذَٰلِكَ لَآيَاتٍ لِّلْعَالَمِينَ
C66	﴿الروم ۲۳﴾	وَمِنْ آيَاتِهِ مَنَامُكُمْ بِاللَّيْلِ وَالنَّهَارِ وَابْتِغَاؤُكُمْ مِنْ فَضْلِهِ ۗ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يَسْمَعُونَ
C67	﴿الروم ۲۴﴾	وَمِنْ آيَاتِهِ يَرْسِلُ الْهَرَقَ خَوْفًا وَطَمَعًا وَيَنْزِلُ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَيُحْيِي بِهِ الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا ۗ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يَعْقِلُونَ
C68	﴿الروم ۲۵﴾	وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ تَقُومَ السَّمَاءُ وَالْأَرْضُ بِأَمْرِهِ ۗ ثُمَّ إِذَا دَعَاكُمْ دَعْوَهُ مِنَ الْأَرْضِ إِذَا أَنْتُمْ تَخْرُجُونَ
C68	﴿الروم ۲۸﴾	ضَرَبَ لَكُمْ مَثَلًا مِنْ أَنْفُسِكُمْ ۗ هَلْ لَكُمْ مِنْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ مِنْ شُرَكَاءَ فِي مَا رَزَقْنَاكُمْ فَأَنْتُمْ فِيهِ سَوَاءٌ تَخَافُونَهُمْ كَخِيفَتِكُمْ أَنْفُسَكُمْ ۗ كَذَٰلِكَ نَفْصَلُ الْآيَاتِ لِقَوْمٍ يَعْقِلُونَ
C69	﴿الروم ۳۷﴾	أَوَلَمْ يَرَوْا أَنَّ اللَّهَ يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَنْ يَشَاءُ وَيَقْدِرُ ۗ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ
C70	﴿الروم ۴۶﴾	وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ يُرْسِلَ الرِّيحَ مُبَشِّرَاتٍ وَلِيَذِيقَكُمْ مِنْ رَحْمَتِهِ وَلِتَجْرِيَ الْفُلُكُ بِأَمْرِهِ وَلِتَبْتَغُوا مِنْ فَضْلِهِ وَلِعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ
C71	﴿لقمان ۳۱﴾	أَلَمْ تَرَ أَنَّ الْفُلُكَ تَجْرِي فِي الْبَحْرِ نَبْعَمَتِ اللَّهِ لِيُرِيَكُمْ مِنْ آيَاتِهِ ۗ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَاتٍ لِكُلِّ صَبَّارٍ شَكُورٍ
C72	﴿سجده ۲۴﴾	وَجَعَلْنَا مِنْهُمْ أُمَّةً يَهْدُونَ بِأَمْرِنَا لَمَّا صَبَرُوا ۗ وَكَانُوا بِآيَاتِنَا يَوْقُونَ
C73	﴿السجدة ۲۶﴾	أَوَلَمْ يَهْدِ لَهُمْ كَمْ أَهْلَكْنَا مِنْ قَبْلِهِمْ مِنَ الْقُرُونِ يَمْشُونَ فِي مَسَاكِينِهِمْ ۗ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَاتٍ ۗ أَفَلَا يَسْمَعُونَ
C74	﴿سبا ۹﴾	أَفَلَمْ يَرَوْا إِلَىٰ مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ مِنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ ۗ إِنَّ نَشَأَ نُحَسِفُ بِهِمُ الْأَرْضَ أَوْ نُسْفِطُ عَلَيْهِمْ كَسَفًا مِنَ السَّمَاءِ ۗ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَةً لِكُلِّ عَبْدٍ مُنِيبٍ
C75	﴿سبا ۱۹﴾	فَقَالُوا رَبَّنَا بَاعِدْ بَيْنَ أَسْفَارِنَا وَظَلَمُوا أَنْفُسَهُمْ فَجَعَلْنَا مِنْهُمْ أَجَادِيثَ وَمَرْقَنًا لَهُمْ كُلَّ مُمْزِقٍ ۗ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَاتٍ لِكُلِّ صَبَّارٍ شَكُورٍ
C76	﴿يس ۳۳﴾	وَآيَةٌ لَهُمُ الْأَرْضُ الْمَيِّتَةُ أَحْيَيْنَاهَا وَأَخْرَجْنَا مِنْهَا حَبًّا فَمِنْهُ يَأْكُلُونَ
C77	﴿يس ۳۷﴾	وَآيَةٌ لَهُمُ اللَّيْلُ نَسْلَخُ مِنْهُ النَّهَارَ فَإِذَا هُمْ مُظْلِمُونَ
C78	﴿يس ۴۱﴾	وَآيَةٌ لَهُمُ أَنَّا حَمَلْنَا ذُرِّيَّتَهُمْ فِي الْفُلِكِ الْمَشْحُونِ
C79	﴿ص ۲۹﴾	كِتَابٍ أَنْزَلْنَاهُ إِلَيْكَ مُبَارَكٍ لِيَدَّبَّرُوا آيَاتِهِ وَلِيَتَذَكَّرَ أُولُو الْأَلْبَابِ
C80	﴿الزمر ۴۲﴾	اللَّهُ يَتَوَفَّى الْأَنْفُسَ حِينَ مَوْتِهَا وَالَّتِي لَمْ تَمُتْ فِي مَنَامِهَا ۗ فِيمِصِّكُ النَّسِي قَضَىٰ ۗ عَلَيْهَا الْمَوْتَ وَيُرْسِلُ

		الْآخِرَىٰ ۙ إِلَىٰ ۙ أَجَلٍ مُّسَمًّى ۚ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ
C81	﴿الزمر ۵۲﴾	أَوَلَمْ يَعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَنْ يَشَاءُ وَيَقْدِرُ ۚ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ
C82	﴿فصلت ۳۷﴾	وَمِنْ آيَاتِهِ اللَّيْلُ وَالنَّهَارُ وَالشَّمْسُ وَالْقَمَرُ ۚ لَا تَسْجُدُوا لِلشَّمْسِ وَلَا لِلْقَمَرِ وَاسْجُدُوا لِلَّهِ الَّذِي خَلَقَهُنَّ إِن كُنتُمْ إِيَّاهُ تَعْبُدُونَ
C83	﴿الشورى ۲۹﴾	وَمِنْ آيَاتِهِ خَلْقُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَثَّ فِيهِمَا مِنْ دَابَّةٍ ۗ وَهُوَ عَلَىٰ جَمْعِهِمْ إِذَا يَشَاءُ قَدِيرٌ
C84	﴿الشورى ۳۲﴾	وَمِنْ آيَاتِهِ الْجَوَارِ فِي الْبَحْرِ كَالْأَعْلَامِ
C85	﴿الشورى ۳۳﴾	إِنْ يَشَاءُ يُسَكِّنُ الرِّيحَ فَيَظْلِلُنَّ رَوَاكِدَ عَلَىٰ ۙ ظَهْرِهِ ۚ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَاتٍ لِّكُلِّ صَبَّارٍ شَكُورٍ
C86	﴿الجاثية ۳﴾	إِنَّ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ لَآيَاتٍ لِّلْمُؤْمِنِينَ
C87	﴿الجاثية ۱۳﴾	وَسَخَّرَ لَكُم مَّا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا مِنْهُ ۚ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ
C88	﴿الأحقاف ۲۷﴾	وَلَقَدْ أَهْلَكْنَا مَا حَوْلَكُمْ مِنَ الْقَرْيَةِ ۙ وَصَرَّفْنَا الْآيَاتِ لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ
C89	﴿الذاريات ۲۰﴾	وَفِي الْأَرْضِ آيَاتٌ لِّلْمُوقِنِينَ
C90	﴿الذاريات ۳۷﴾	وَتَرَكْنَا فِيهَا آيَةً لِّلَّذِينَ يَخَافُونَ الْعَذَابَ الْأَلِيمَ
C91	﴿فتح ۲۰﴾	وَعَدَّكُمْ اللَّهُ مَغَانِمَ كَثِيرَةً تَأْخُذُونَهَا فَعَجَلَ لَكُمْ ۙ هَذِهِ وَكَفَّ أَيْدِيَ النَّاسِ عَنْكُمْ وَلَتَكُونَ آيَةً لِّلْمُؤْمِنِينَ وَيَهْدِيكُمْ صِرَاطًا مُّسْتَقِيمًا
C92	﴿الحديد ۱۷﴾	اعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ يَحْيِي الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا ۚ قَدْ بَيَّنَّا لَكُمُ الْآيَاتِ لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ
C93	﴿البقرة ۲۴۸﴾	وَقَالَ لَهُمْ نَبِيُّهُمْ إِنَّ آيَةَ مُلْكِهِ أَنْ يَأْتِيَكُمُ التَّابُوتُ فِيهِ سَكِينَةٌ مِّن رَّبِّكُمْ وَبَقِيَّةٌ مِّمَّا تَرَكَ آلُ مُوسَىٰ ۙ وَآلُ هَارُونَ تَحْمِلُهُ الْمَلَائِكَةُ ۚ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَةً لِّكُم إِن كُنتُمْ مُّؤْمِنِينَ

پیوست ۲:

یکی از مهم‌ترین خروجی‌های پژوهش مذکور به جز ارائه پیشنهادهایی برای گفتمان‌سازی آیات، شناسایی و احصای آیات پدیداری تصریح‌شده در کل قرآن کریم است؛ لذا با توجه به اهمیت موضوع، فهرستی از آیات پدیداری تصریح‌شده در قرآن کریم برای دستیابی بهتر به عنوان یک پیوست در خارج از مقاله آمده است.

جدول ۶. آیات همراه با ویژگی معنایی آنها

انفسی و یا آفاقی	دائمی و یا مقطعی	زمان و ظرف تحقق	دسترس‌پذیری	نوع آیت
انفسی	مقطعی	گذشته	دسترس‌پذیر محدود	نابودکردن قوم‌ها با عذاب
انفسی	مقطعی	گذشته	دسترس‌پذیر محدود	اثرات و بقایای عذاب‌های الهی و نابودی قوم‌ها
انفسی	مقطعی	گذشته	دسترس‌پذیر محدود	حمایت‌های الهی از جبهه حق
انفسی	مقطعی	گذشته	دسترس‌پذیر محدود	شفای مریضی‌ها
انفسی	مقطعی	گذشته	دسترس‌پذیر محدود	احیاکردن
انفسی	مقطعی	گذشته	دسترس‌پذیر محدود	داستان‌های نجات انبیا
انفسی	مقطعی	گذشته	دسترس‌پذیر محدود	عذاب‌های قوم حضرت موسی
انفسی	مقطعی	گذشته	دسترس‌پذیر محدود	ارتباط با عالم بالا
انفسی	مقطعی	گذشته	دسترس‌پذیر محدود	داستان کشتی حضرت نوح
انفسی	مقطعی	گذشته	دسترس‌پذیر محدود	معجزه ید بیضا
انفسی	مقطعی	گذشته	دسترس‌پذیر محدود	تولد حضرت عیسی
انفسی	مقطعی	حال	دسترس‌پذیر عمومی	توفان
انفسی	مقطعی	حال	دسترس‌پذیر محدود	احیاکردن
انفسی	مقطعی	آینده	دسترس‌پذیر عمومی	توفان
انفسی	مقطعی	آینده	دسترس‌پذیر محدود	احیاکردن
انفسی	دائمی	دنپایی	دسترس‌پذیر عمومی	قرآن کریم
انفسی	دائمی	دنپایی	دسترس‌پذیر عمومی	اختلافات

انفسی و یا آفاقی	دائمی و یا مقطعی	زمان و ظرف تحقق	دسترس پذیری	نوع آیت
انفسی	دائمی	دنیاپی	دسترس پذیر عمومی	تبدلات
انفسی	دائمی	دنیاپی	دسترس پذیر عمومی	حقیقت آفرینش ما
انفسی	دائمی	دنیاپی	دسترس پذیر عمومی	خوردن و نوشیدن‌ها
انفسی	دائمی	دنیاپی	دسترس پذیر عمومی	احیاکردن
انفسی	دائمی	دنیاپی	دسترس پذیر عمومی	مرگ دائم و موقت
انفسی	دائمی	دنیاپی	دسترس پذیر عمومی	نابودکردن نتایج
انفسی	دائمی	دنیاپی	دسترس پذیر عمومی	کشتی‌رانی
انفسی	دائمی	دنیاپی	دسترس پذیر عمومی	پخش روزی
انفسی	دائمی	فراتر از دنیا	دسترس پذیر عمومی	فانی بودن دنیا
آفاقی	مقطعی	گذشته	دسترسی عمومی	خلقت آسمان‌ها و زمین
آفاقی	مقطعی	گذشته	دسترسی عمومی	پراکندن موجودات بین آسمان‌ها و زمین
آفاقی	مقطعی	گذشته	دسترس پذیر محدود	تغییر و تحولات زمین
آفاقی	مقطعی	گذشته	دسترس پذیر محدود	ناقه
آفاقی	دائمی	فراتر از دنیا	دسترس پذیر محدود	برپایی آسمان‌ها و زمین
آفاقی	دائمی	فراتر از دنیا	دسترس پذیر محدود	احاطه به آسمان‌ها و زمین
آفاقی	دائمی	فراتر از دنیا	دسترس پذیر محدود	بی‌ارزشی دنیا
آفاقی	دائمی	دنیاپی	دسترسی عمومی	(موجودات) داخل آسمانها و زمین
آفاقی	دائمی	دنیاپی	دسترسی عمومی	ثمرات درختان پاک
آفاقی	دائمی	دنیاپی	دسترسی عمومی	پرنده‌گان
آفاقی	دائمی	دنیاپی	دسترسی عمومی	ستارگان
آفاقی	دائمی	دنیاپی	دسترسی عمومی	خورشید و ماه
آفاقی	دائمی	دنیاپی	دسترسی عمومی	لیل و نهار
آفاقی	دائمی	دنیاپی	دسترسی عمومی	ریاح
آفاقی	دائمی	دنیاپی	دسترسی عمومی	ابر

انفسی و یا آفاقی	دائمی و یا مقطعی	زمان و ظرف تحقق	دسترس‌پذیری	نوع آیت
آفاقی	دائمی	دنیایی	دسترس عمومی	آب
آفاقی	دائمی	دنیایی	دسترس عمومی	باران
آفاقی	دائمی	دنیایی	دسترس عمومی	رعد
آفاقی	دائمی	دنیایی	دسترس عمومی	عذاب کردن خدا